

Framtidens skole i Løten - behov og muligheter

INNHold

1. Bakgrunn og metode	3
1.1 Metode	3
2. En kort beskrivelse av dagens skoler og den demografiske utviklingen	4
2.1 En kort beskrivelse av de enkelte skolene	5
2.2 Demografisk utvikling	7
3. Kvalitet i skoler og barnehager	13
3.1 Innføring av nye læreplaner	13
3.2 Stortingsmelding 6 Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap	14
3.3 Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis	15
3.4 Høring til ny opplæringslov	15

3.5 Nye kompetansekrav i skolen	15
3.6 En skole for vår tid	16
3.7 Skolestørrelse og kvalitet	17
3.8 Oppvekstreformen	22
3.9 Fellesnevnerne for fremtidens skoler	22
4. Funn fra innsiktsintervjuene	23
4.1.Hovedfunn fra intervjuene.....	32
5. Tallgrunnlag og sammenligning med andre kommuner	34
5.1 Oppveksttjenestenes betydning for en bærekraftig kommuneøkonomi.....	34
5.2 Økonomisk bærekraft og handlingsrom i Løten kommune.....	42
	43
5.3 Økonomiske drivere i grunnskolen	44
6. En framtidrettet skolestruktur	49
6.1 Den overordna situasjonen	49
6.2 Ulike alternativer.....	50
7. Oppsummering og anbefalinger	57

1. Bakgrunn og metode

Løten kommune har bestilt en utredning om skolestruktur med det mål om å utarbeide et kunnskaps- og beslutningsgrunnlag for å utvikle en fremtidsrettet og bærekraftig skolesektor. En skolestruktur som er tilpasset de økonomiske rammene, og som er organisert på en måte som opprettholder og forbedrer tjenestekvalitet i skolene.

Utredningen skal sees i sammenheng med tidligere utredninger om skolestruktur, vedlikeholdsplaner/opprustningsplaner for bygg. Den skal også vurderes opp mot den demografiske utviklingen i kommunen.

1.1 Metode

I utredningen har KS-K gjennomført dokumentstudier, analyse av tall fra KOSTRA, Framsikt og UDIR sitt analysebrett og gjennom kvalitative intervjuer.

DFØ (Direktoratet for forvaltning og økonomistyring) har utarbeidet en utredningsinstruks for statlig sektor. I beskrivelsen av utredningsinstruksen heter det;

En god utredning skal gi beslutningstaker et godt beslutningsgrunnlag. Utredningen skal beskrive samfunnsproblemet som skal løses, og formulere mål for hva som ønskes oppnådd. Alternative tiltak skal identifiseres, og forventede virkninger av tiltakene skal vurderes. Utredningen skal munne ut i en begrunnet anbefaling om hvilke(t) tiltak som samlet sett er best for samfunnet.¹

I de kvalitative intervjuene benyttet vi kvalitativt semistrukturert gruppeintervju som metode.

Dette er en metode som egner seg godt til å innhente dybdekunnskap om hvordan noe oppfattes eller vurderes, og som etter vår vurdering er et nødvendig tillegg til annen datainnsamling.

Intervjuguide til informantene ble sendt i forkant av gjennomføringen.

¹ <https://dfo.no/fagomrader/utredning/hva-er-en-utredning>

2. En kort beskrivelse av dagens skoler og den demografiske utviklingen

Det er fire barneskoler og en ungdomsskole i kommunen. I tillegg er det forholdsvis mange elever i Løten som går på private skoler. Noen fakta om de enkelte skolene for skoleåret 2021-22 er lagt inn i tabellen nedenfor:

Tabell 2.1

Skole Byggeår	Antall elever 2021- 22	Antall årsverk til undervisning	Gruppe- størrelse (antall elever pr. lærer)	Årsverk Assistenten, undervisning	Antall kvadratmeter	Kvadratmeter pr. elev
Jønsrud 1922 - 2004	86	10,0	11,31	1,1	3407 Inkl. basseng	39
Lund 1971 - 2005	93	9,8	12,64	2,3	2363	25
Østvang 1968 - 2006	283	24,5	15,18	12,6	4371	15
Ådalsbruk 1992 - 2004	109	8,6	15,79	4,7	2554	23
Løten u- skole 1961 - 2019	248	25,0	16,62	3,9	7296	29
SUM Løten kommunale	819	96,8	14,70	27,3	19991	24
Private skoler	186	21,6	14,12			

En kartlegging av bygningsmassen, viser at skolene har et betydelig vedlikeholdsetterslep, det er behov for omfattende rehabilitering på flere av skolene. Spesielt Lund skole og ungdomsskolen

bør gjennom en rehabilitering i nær framtid. Det er også gjennomgående mangler i forhold til universell utforming.

2.1 En kort beskrivelse av de enkelte skolene

Jønsrud skole

Skolen har inneværende skoleår 86 elever, de siste årene har elevtallet vært litt synkende. Jønsrud fikk en rehabilitering i 18/19, både utvendig og innvendig. Skolen fremstår som en av de beste i kommunen når det gjelder tilstand, men det er forholdsvis store mangler når det gjelder universell utforming. Der ligger også kommunens svømmebasseng som har behov for oppgradering. Skolen er strømfyrt. Tilstandsrapport ligger her:

<https://ksiskyen.sharepoint.com/sites/KS-KTeam5Innlandet/Shared%20Documents/L%C3%B8sten%20kommune/2022%20skolestruktur/tilstand%20bygg/2019%20J%C3%B8nsrud%20skole%20revidert.docx?web=1>

Lund skole

Skolen har 93 elever og elevtallet ser ut til å være stabilt. Den har et stort etterslep på vedlikehold, noe skolen også bærer preg av. Gymsal og garderober er svært slitt, det er problemer med ventilasjonsanlegget, og varmeregulering og det elektriske anlegget er delvis det opprinnelige. Har klasseromsaggregater fra 2000. Det anbefales en omfattende rehabilitering i løpet av få år. Skolen er strømfyrt. Tilstandsrapport ligger her:

<https://ksiskyen.sharepoint.com/sites/KS-KTeam5Innlandet/Shared%20Documents/L%C3%B8sten%20kommune/2022%20skolestruktur/tilstand%20bygg/2020%20Lund%20skole.docx?web=1>

Østvang skole

Skolen har 283 elever og er en skole som har stigende elevtall. Det var en rehabilitering i 2007 i forbindelse med påbygg. Det gjenstår noe utvendig maling. Gymsal er sliten, og taket bør forsterkes i forhold til snø. Problemer med overvann utvendig. Dårlig kapasitet på luftmengden innvendig når alle rom blir brukt. Behov for etterisolering og utbedringer når det gjelder universell utforming. Skolen har fjernvarme. Rehabilitering anbefales.

Tilstandsrapport ligger her:

<https://ksiskyen.sharepoint.com/sites/KS-KTeam5Innlandet/Shared%20Documents/L%C3%B8sten%20kommune/2022%20skolestruktur/tilstand%20bygg/2022%20%C3%98stvang.docx?web=1>

Ådalsbruk skole

Skolen har 109 elever og elevtallet ser ut til å bli stabilt de første årene. Hovedproblemet for Ådalsbruk er at skolens bygningsmasse er utfordrende med få grupperom og svært trange korridorer. Det er en avtale med kirken hvor et rom binder opp mye plass. I tillegg er det en del slitasje og det er behov for rehabilitering. Skolen har fremdeles en fyrkjele. Tilstandsrapporten ligger her:

<https://ksiskyen.sharepoint.com/sites/KS-KTeam5Innlandet/Shared%20Documents/L%C3%B8sten%20kommune/2022%20skolestruktur/tilstand%20bygg/2022%20%C3%85dalsbruk.docx?web=1>

Løten ungdomsskole

Forholdene på ungdomsskolen er også en viktig del av totalbildet i Løtens skolen. Selv om det er en felles ungdomsskole, er den påvirket av skolebudsjettet, og det totale budsjettet bestemmer hvor mye skolen har til drift, læremidler og vedlikehold. Skolen er landets eldste ungdomsskole og deler av skolen har store behov for rehabilitering. I løpet av noen år må store arealer rehabiliteres for å opprettholde funksjonen. Tilstandsrapporten ligger her:

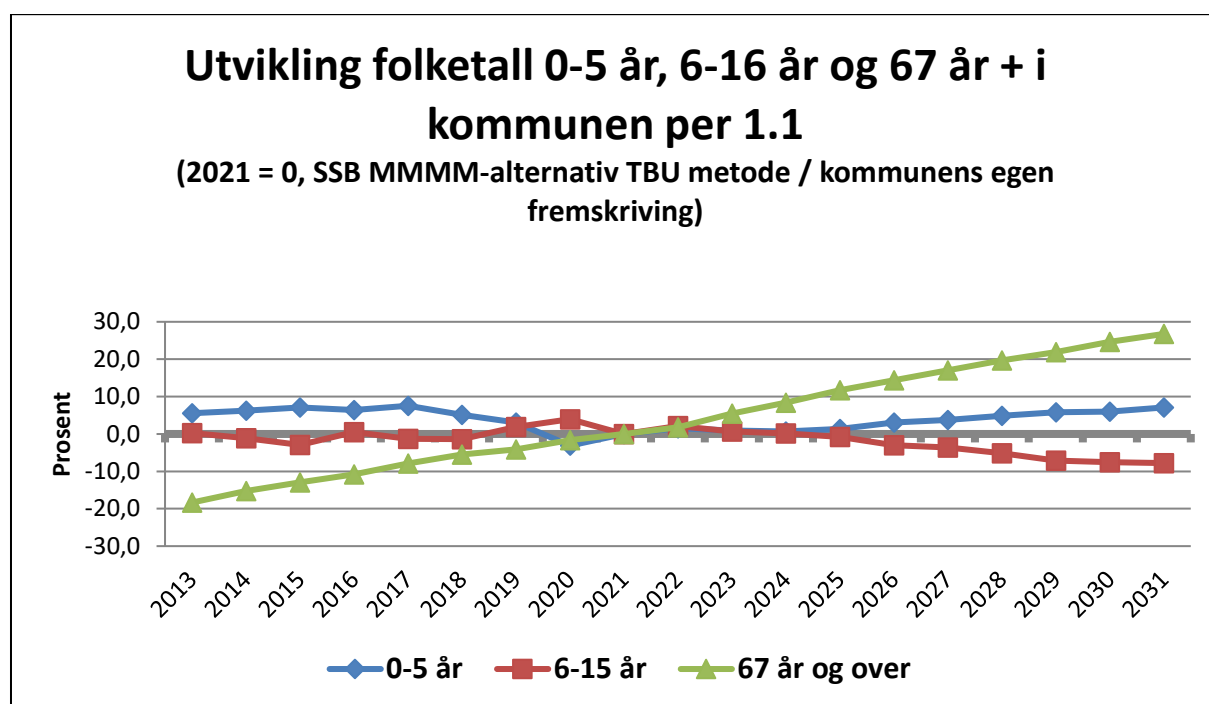
[https://ksiskyen.sharepoint.com/sites/KS-KTeam5Innlandet/Shared%20Documents/L%C3%B8sten%20kommune/2022%20skolestruktur/tilstand%20bygg/2020%20L%C3%B8sten%20Ungdomsskole%20\(002\).docx?web=1](https://ksiskyen.sharepoint.com/sites/KS-KTeam5Innlandet/Shared%20Documents/L%C3%B8sten%20kommune/2022%20skolestruktur/tilstand%20bygg/2020%20L%C3%B8sten%20Ungdomsskole%20(002).docx?web=1)

Generelt kan man si at det store etterslep på vedlikehold på skolene i Løten, og ifølge eiendomsavdelingen vil det de nærmeste årene komme mange nye behov siden de fleste tiltakene som gjennomføres i dag er i form av maling og ytre vedlikehold. Det er lite av dagens vedlikehold som går på elektrisk anlegg, vann og avløp, universell utforming og tak, vegger og gulv. Eiendomsavdelingen har beregnet behovet for vedlikehold/rehabilitering til minst 100 mill. kroner, det er med en pris på kr.5.000.- per kvadratmeter.

2.2 Demografisk utvikling

Både Løten kommunen og SSB regner med at folketallet i Løten vil øke de nærmeste årene. Det skyldes i hovedsak at den eldre befolkningen øker, men prognosen viser også en svak økning i fødselstallet fra ca. 2024. Imidlertid vil elevtallet på skolene synke litt på grunn av lavere fødselstall fra 2017 – 2024. Dette påvirker skolene i minst 10 år.

Tabell 2.2

Prognosene fram mot 2050 viser at årskullene vil ligge mellom 70 og 90 elever pr. årskull. Tabellen nedenfor viser utviklingen for noen årskull, 0 år, 6 år, 15 år og 67 år. Ifølge SSB vil fødselstallene stige svakt mot 2040 før det går litt nedover. Antall skolestartere vil ligge stabilt fram til 2030 før det sannsynligvis vil få en liten økning fra mot 2040.

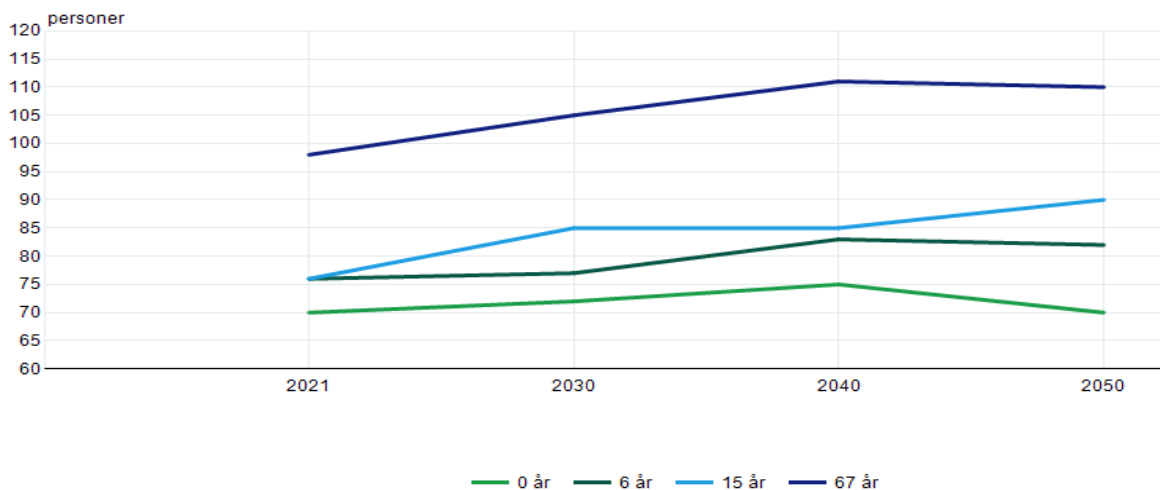
Eldrebølgen ser ut til å ha en topp i 2040, da vil den flate ut. Dette er kanskje de sikreste tallene i prognosen da dette bygger på folk som allerede er bosatt i kommunen.

Tallene i tabellen nedenfor bygger på lokale forhold og den historiske inn- og utflytting.

Tabell 2.3

12882: Framskrevet folke­mengde 1. januar, etter alder og år. Løten, Hovedalternativet (MMMM).

Tabellen nedenfor viser utviklingen de ti neste årene i de ulike aldersgrupper, etter prognosene fra SSB. I disse tallene ligger ikke eventuelle utbygginger, en befolkningsøkning som resultat av dette må legges til i prognosene. I en slik beregning går SSB ut ifra at en enebolig i snitt gir 0,3 elever i aldersgruppen 6 – 15 år, mens en leilighet i snitt gir 0,1 elever. 100 eneboliger/rekkehus vil da gi ca. 30 elever, altså rundt 3 elever pr. årskull.

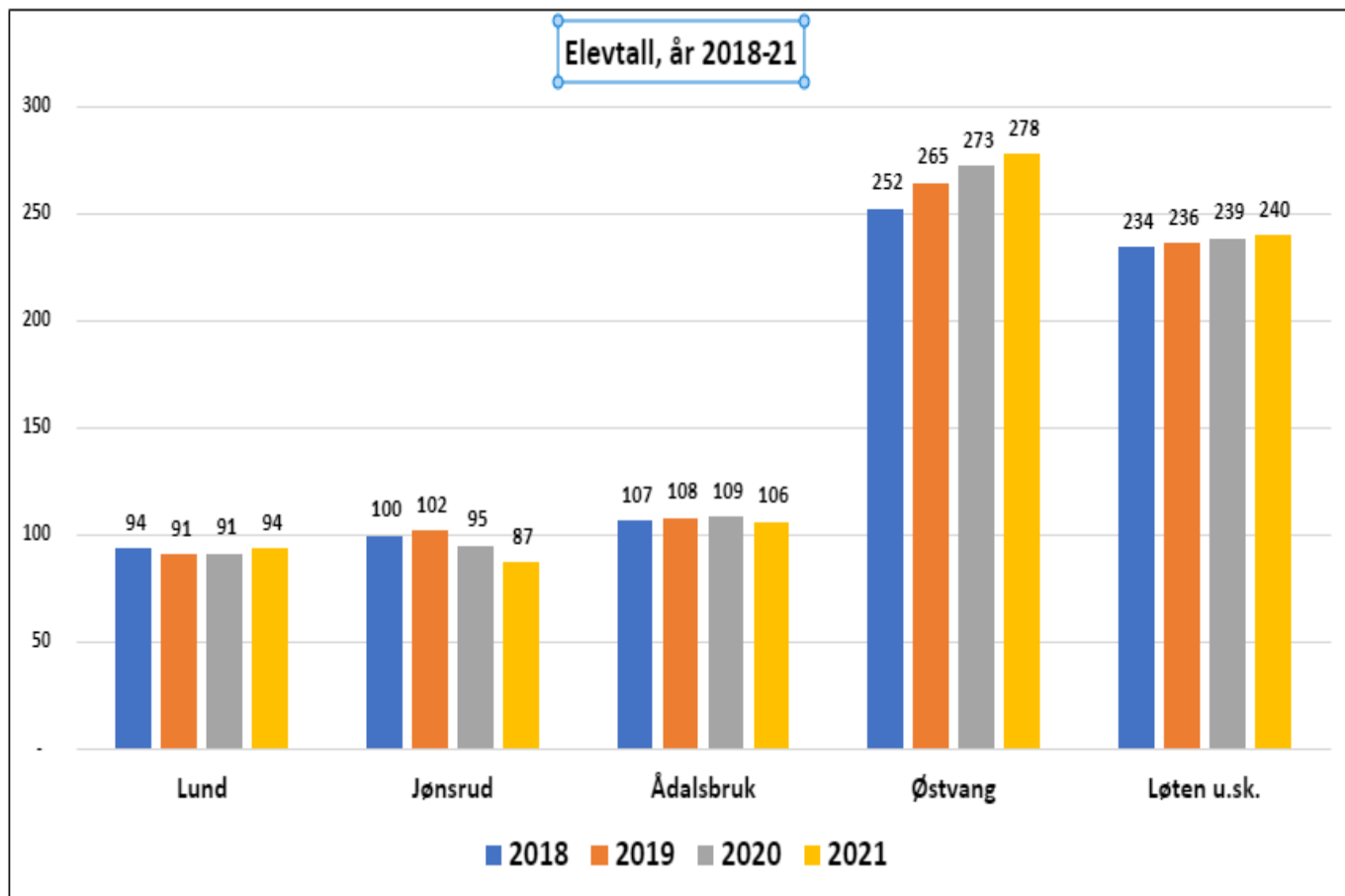
Tabell 2.4

Befolkningsfremskrivning per 1.1 - standard er SSB - MMMM alternativet

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
0-1 år	149	168	166	166	168	170	170	172	174	174	174
2-5 år	302	290	289	288	289	295	298	301	303	304	309
6-15 år	861	879	867	862	854	835	830	817	800	796	794
16-18 år	262	258	277	275	286	282	277	282	286	287	277
19-20 år	158	163	155	167	162	167	176	170	175	170	171
21-22 år	143	139	147	143	135	145	141	144	152	148	151
23-29 år	594	584	577	568	572	570	563	563	555	560	559
30-34 år	471	476	482	479	471	461	463	464	460	458	459
35-49 år	1 471	1 468	1 469	1 499	1 520	1 542	1 552	1 556	1 573	1 589	1 592
50-66 år	1 775	1 801	1 797	1 786	1 774	1 769	1 769	1 771	1 768	1 757	1 760
67-79 år	1 081	1 104	1 130	1 152	1 157	1 174	1 177	1 182	1 189	1 198	1 201
80-80 år	294	305	337	350	393	414	449	478	496	521	543
90 år og eldre	64	56	51	58	58	58	58	62	69	74	80
Sum innbyggere	7 625	7 691	7 744	7 793	7 839	7 882	7 923	7 962	8 000	8 036	8 070
Akkumulert endring		66	119	168	214	257	298	337	375	411	445

Elevtallet har hatt noe ulik utvikling mellom skolene de siste årene. Samlet sett for Løten er summen stabil, men veksten er hovedsakelig på Østvang skole, der det er minst plass fra før.

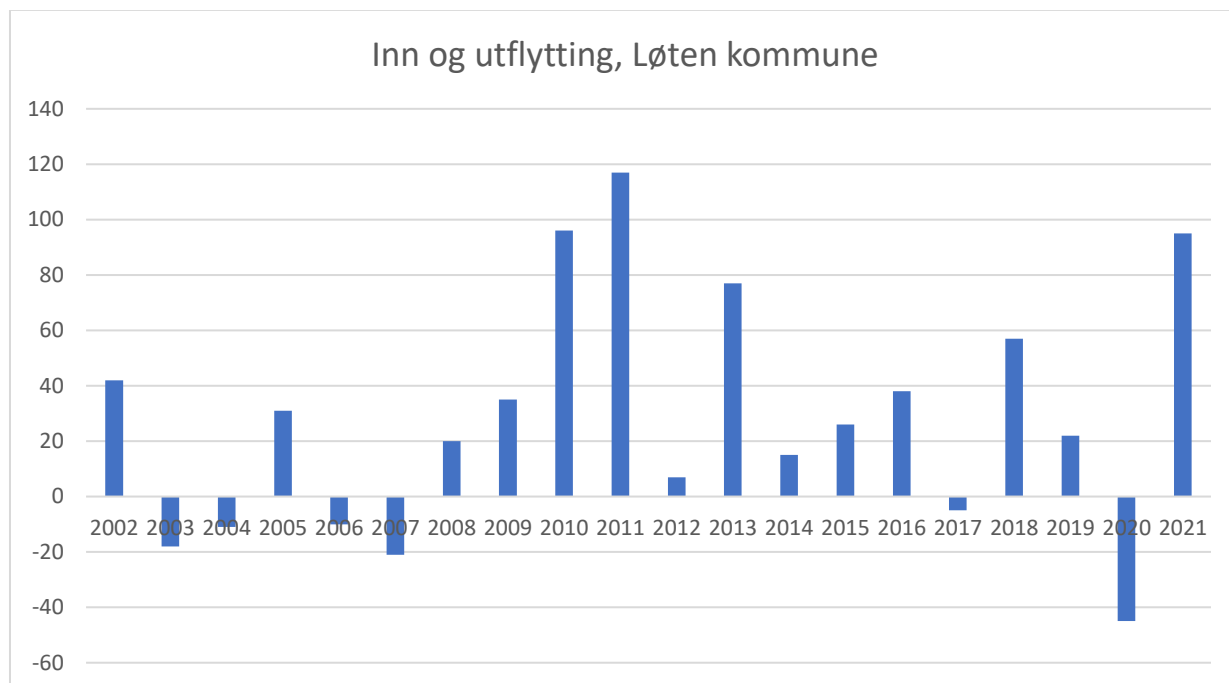
Tabell 2.5

Netto inn og utflytting

De siste 20 årene er det til sammen en netto innflytting på 568 personer til Løten kommune. Dette ser man i tabell 2.6. I 2011 var et toppår når det gjelder tilflytting, mens det i 2020 var et år hvor det var 45 flere som flyttet ut av kommunen enn det som flyttet inn.

Tabell 2.6

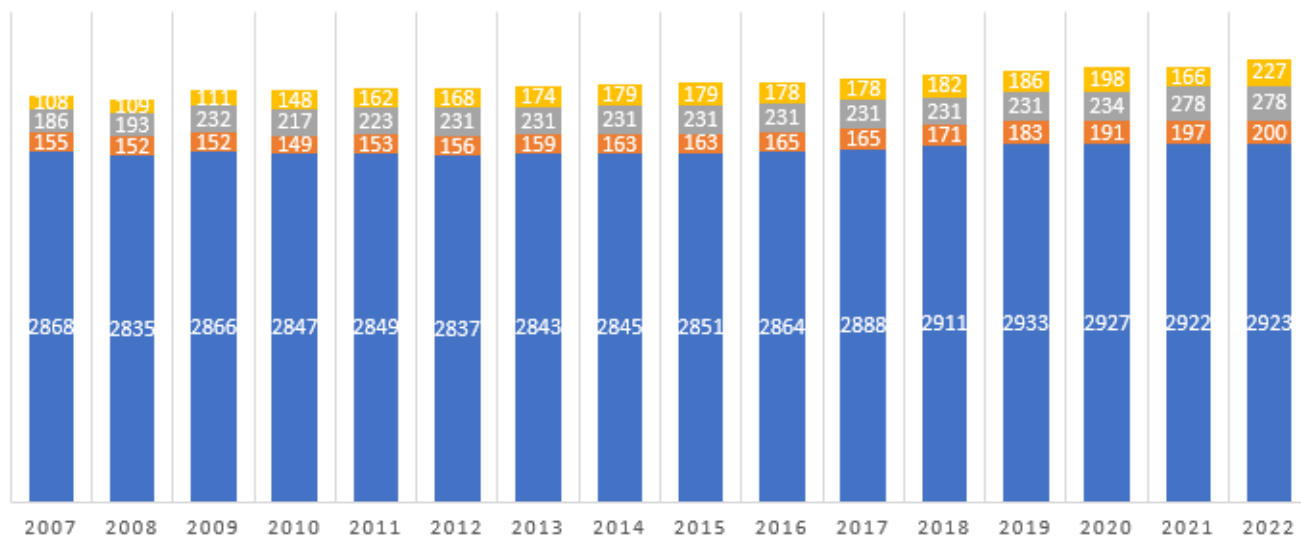
Fra 2007 til 2022 har antall eneboliger økt med 55, det er blitt 45 flere tomannsboliger, 92 flere rekkehus og 119 flere blokkleiligheter. Til sammen 311 boenheter. I samme periode har netto innflytting vært på 534 personer. Det vil si at nybyggingen har generert en innflytting til kommunen på 1.7 personer pr. bolig.

Samlet sett har Løten 0,29 elever pr. bolig, noe som er i tråd med landsgjennomsnittet. Dette tallet kan man da bruke når man skal regne på effekten av utbygging og konsekvenser for skolekapasiteten.

Tabell 2.7

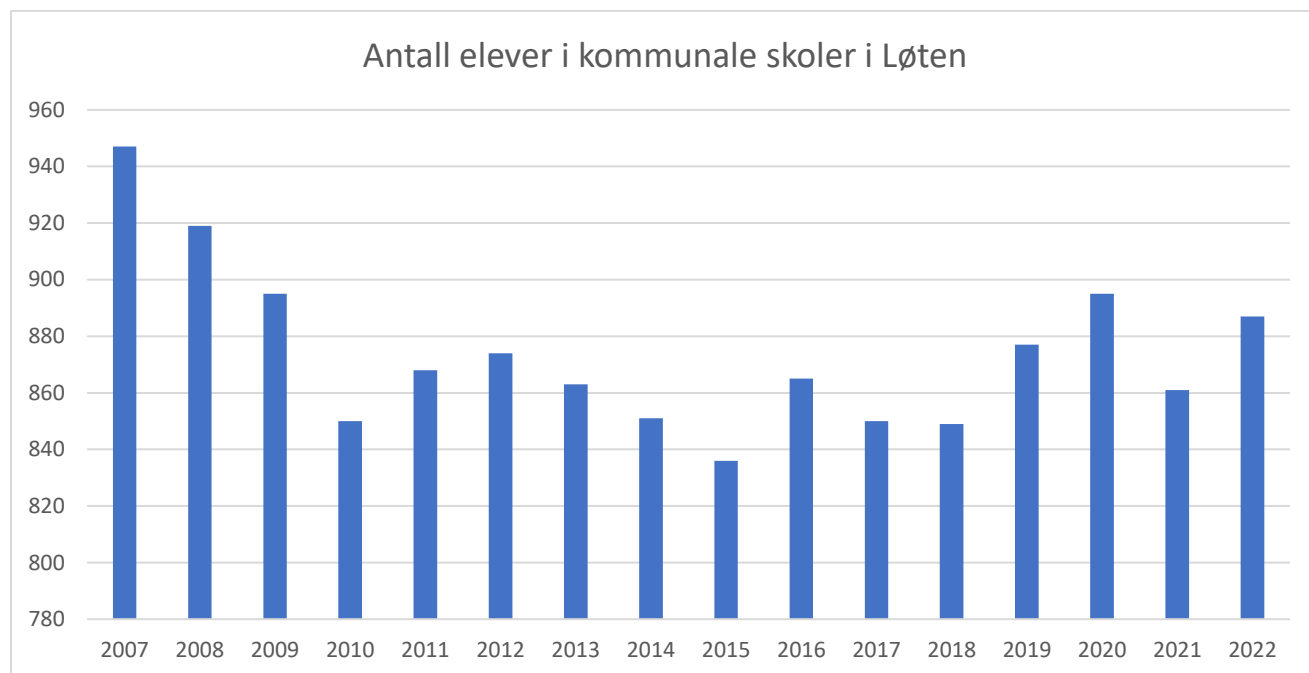
ANTALL BOLIGER

■ Enebolig ■ Tomannsbolig ■ Rekkehus, kjedehus og andre småhus ■ Boligblokk

Antall elever i skolen har i samme periode gått ned, fra 947 i 2007 til 887 i 2022. Når man ser de ulike tallene i sammenheng, betyr dette at elevtallet er først og fremst avhengig av fødselstallet. Nybygging og innflytting gir små utslag på elevtallet, men det er med på å redusere nedgangen. I den samme perioden er det i snitt født rundt 75 barn pr. år.

Tabell 2.8

3. Kvalitet i skoler og barnehager

I utredning fra 2020 ble dette feltet omtalt, men det har skjedd en del endringer siden den gang, og derfor blir deler av dette området tatt opp igjen.

3.1 Innføring av nye læreplaner

Fagfornyelsen (LK20) ble innført i 2020, og erstatter Kunnskapsløftet 06. I Fagfornyelsen er det mer enn noen gang lagt vekt på sammenhenger mellom norsk skoles formålsparagraf, verdigrunnlag, tverrfaglige tema knyttet til dannelse og livsmestring, grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving og regning, og kompetansemålene i den enkelte fagplan. Overordnet del i fagfornyelsen har status som forskrift til opplæringsloven og innholdet er dermed bindende. **Ett av kravene i overordnet del er at undervisningspersonalet skal utvikle seg kollektivt som et såkalt profesjonsfellesskap. Formålet er forklart med at «lærere som i fellesskap reflekterer over og vurderer planlegging og gjennomføring av undervisningen, utvikler en rikere forståelse av god pedagogisk praksis.**

Derfor er det viktig at skolen har et godt og variert spekter av kompetanse i staben og at lederne har kapasitet og rom for å drive kvalitetsarbeid og utviklingsarbeid sammen med pedagoger og andre ansatte.

Skolene må legge til rette for varierte arbeidsmåter som skal gi elevene erfaringer med praktiske og skapende aktiviteter og oppgaver. Å tilegne seg kunnskap gjennom øvinger, praksis, eksperiment og opplevelser, individuelt og i grupper utfordrer også skolebygget, og stiller krav til at man må ha egnede lokaler. I tillegg må man ha nødvendig læringsmateriell for å drive skole etter prinsippene i de nye fagplanene.

Figur 1 Udir.no

3.2 Stortingsmelding 6 Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap²

Stortingsmelding 6 Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap ble behandlet i Stortinget 24.04.20. Meldingen, som blant annet følger opp utvalgsrapportene fra Nordahl og Stoltenberg, legger fram en rekke tiltak for å forbedre utdanningssystemet og sikre et godt tilpasset pedagogisk tilbud for alle barn og elever. **Sentrale tiltak som nå er vedtatt handler om å styrke det tverrfaglige samarbeidet og å sette i gang et varig kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet for ansatte i barnehager, skoler og PPT.** Kompetansekravene til personale som skal yte spesialpedagogisk bistand blir skjerpet, slik at de mest sårbare barna/elevene mottar best mulig hjelp og støtte.

² <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=77417>

3.3 Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis er en nasjonal satsning som skal bidra til at det er tilstrekkelig kompetanse som er tett på barna og elevene. **Kompetanse til å kunne forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert de som har behov for særskilt tilrettelegging.** En viktig føring i kompetanseløftet er at kompetansen skal nærmere barnet. **I kommunen betyr dette at PPT får en ny rolle der det systemrettede arbeidet i skoler og barnehager skal forsterkes.** Begrepet universell opplæring er innført, det betyr at undervisningen skal legges opp slik at flest mulig har nytte av det ordinære opplegget, og det medfører at det didaktiske arbeidet og planlegging av undervisningen må endres slik at flest mulig skal oppleve læring i klasserommet. PPT skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov. PPT-ansattes kompetanse og utenfra-blikk kan utgjøre et viktig supplement til skoleansattes kompetanse, noe som kan komme alle elever til gode. I tillegg skal PPT fremdeles lage sakkyndige utredninger for elever som ikke har nytte av den ordinære undervisningen.

3.4 Høring til ny opplæringslov

Høring til ny opplæringslov ble gjennomført høsten 2021. En sentral endring som allerede er innført er at skoleeiers ansvar for kvalitetsvurdering innlemmes i lovverket (ny §13-3e). Det fremheves at det er skoleeier som har ansvaret, men at vurderingen skal skje på den enkelte skole. **Kravet til pedagogisk ledelse og å utvikle profesjonelle læringsfelleskap i alle skoler er dermed en sterk føring.**

3.5 Nye kompetansekrav i skolen

Nye kompetansekrav ble innført i 2017, og kravet om at ansatte som skal undervise må ha relevant kompetanse i de fagene de skal undervise i, er forsterket. Kravet er konkretisert i §§ 14-2 og 14-3 i forskrift til opplæringsloven. For å undervise i norsk, samisk, norsk tegnspråk, matematikk eller engelsk på barnetrinnet kreves det at vedkommende har minst 30 studiepoeng som er relevante for faget. For å undervise i norsk, samisk, norsk tegnspråk, matematikk eller engelsk på ungdomstrinnet kreves det at vedkommende har minst 60 studiepoeng som er relevante for faget.

For å undervise i andre fag på ungdomstrinnet kreves det minst 30 studiepoeng som er relevante for faget. Dette gjelder imidlertid ikke for valgfagene, utdanningsvalg og arbeidslivsfag.

Kommunen som skoleeier har fram til 1. august 2025 mulighet til å gi dispensasjon fra kravet for ansatte som har fullført allmennlærerutdanning og de som før 1. januar 2014 oppfylte kravene for ansettelse i undervisningsstilling.

Den tidligere allmennlærerutdanningen la godt til rette for fag og timefordeling der lærere kunne dekke en bred vifte av fag. I 2017 ble det innført fem-årig lektorutdanningen for lærere, og høsten 2022 begynner det første kullet å undervise i norske skoler. Nyutdannede lærere vil ha en smalere fagkrets å undervise i. En konsekvens vil kunne være at disse læreren ikke vil kunne få fulle stillinger ved de minste skolene, og det vil være mer attraktivt å jobbe ved større skoler.

Kompetansekravene og den femårige lektorutdanningen gjør det sannsynligvis vanskeligere å rekruttere til de små skolene i framtiden, og det vil bli vanskeligere å få fag- og timefordelingen til å gå opp når den enkelte lærer har godkjent kompetanse i færre fag.

3.6 En skole for vår tid

En ekspertgruppe for skolebidrag, ledet av Sølvi Lillejord, leverte i mai 2021 sluttrapporten *En skole for vår tid*.³ Rapporten gir en grundig gjennomgang av hvordan skoleeiere og skoler bedre kan drive et systematisk utviklingsarbeid for å løfte kvaliteten på opplæringen, samt å beskrive hva som kjennetegner skoler og kommuner som lykkes best med å løfte kvaliteten på opplæringen.

Rapporten peker også på hva som skal til for at skoler med lavt skolebidrag over tid kan løfte kvaliteten. **En fellesnevner for rapportens anbefalinger er medvirkning på alle nivå fra skoleeier til elev, og profesjonsutvikling som foregår tett på klasserommet og praksisfeltet. En slik utvikling krever en tydelig og dedikert skoleeier, god lederressurs på den enkelte skole, og til slutt bredde og kapasitet i fagmiljøene.**

I forrige rapport ble skolebidragsindikatorene vist i sin helhet, i mellomtiden har det ikke vært noen målinger for ungdomsskolen i og med at det ikke har vært eksamen. Tallene i Løten viser at

³ https://www.regjeringen.no/contentassets/0f38964bb67f4259b74967911799bdac/en-skole-for-var-tid_v5.pdf

det er en framgang i barneskolen, men fremdeles lærer elevene mindre enn de har potensiale til når man sammenligner med landsgjennomsnittet.

Tabell 3.1

Skolebidragsindikatorer			
	2018/19	2019/20	2020/21
Løten, barneskoler	-1,5	-1	-0,7
Løten ungdomsskole	0,3		

Skolebidragsindikatorerne forsøker å vise hva skolens innsats betyr for elevenes læringsresultater. For å kunne måle dette, skiller vi ut den delen av læringsresultatet som skyldes forutsetningene elevene har med seg. Vi kontrollerer for tidligere resultater og foreldrebakgrunn. Dersom skolens bidrag er likt med landsgjennomsnittet, er skolebidraget 0. En positiv verdi indikerer at skolen bidrar mer enn landssnittet. En negativ verdi indikerer at skolen bidrar mindre enn landssnittet. En negativ verdi betyr ikke at skolen bidrar negativt til elevenes resultater, men at bidraget er mindre enn landssnittet. (udir.no)

3.7 Skolestørrelse og kvalitet

Det foreligger lite forskning på de faktiske samfunnsmessige konsekvensene av endringer i skolestrukturen, både i distrikts-Norge og sentrale deler av landet. I en utredning Solstad (2009)⁴ presenteres to hovedgrunner i vurderingen av nedleggelse av skoler; Økonomi (det er dyrere å drifte små enn større skoler) og sviktende elevtall. Slike vurderinger fører ofte med seg en lokal mobilisering. Ifølge Solstads studie tar mobiliseringen hensyn til skolens viktige rolle for hele lokalsamfunnet, i tillegg til at foreldre og bygdefolk ser på den lokale skolen som et trygt og godt læringsmiljø for elevene. En frykter negative konsekvenser for lokalsamfunnet dersom skolen legges ned, eksempelvis i form av mangel på rekruttering av unge familier, motsetninger mellom ulike konkurrerende steder, og sosiale og helsemessige aspekter ved lang skolevei.

⁴ Kilde; Solstad, K. J. (2009) Bygdeskolen i Velstands-Noreg. Opplandske bokforlag.

Norsk senter for bygdeforskning foretok i 2015 en litteraturgjennomgang⁵ på forskning og evaluering om skolesentralisering/-strukturendring, med spesielt fokus på konsekvenser for lokalsamfunnene. Gjennomgangen viser blant annet til forskning fra Nordlandsforskning (Solstad 2006) og Høgskulen i Volda (Kvalsund 2004), som finner at «små skoler er viktige sosiale arenaer i mindre bygdesamfunn og kan skape læringsaktiviteter som er godt forankret i lokalbefolkningen og lokal kultur og miljø. Dette er viktige forhold dersom distriktspolitiske målsetninger om levende bygder og levedyktige lokalsamfunn i distriktene skal opprettholdes.»

En mye brukt artikkel for å vurdere sammenhenger mellom skolestørrelse og kvalitet, er skrevet av Asplan Viak v/ Tone H. Sollien. Sollien er klar på at forskerne understreker at man skal være forsiktig med å trekke bastante konklusjoner, men funnene antyder at stor skolestørrelse er best for å nå noen av skolens mål, mens mindre skoler er bedre med hensyn til å oppnå andre av skolens mål. Det foreligger dessuten funn som viser at eldre elever er mer positive til større skolemiljø enn de yngre. Hun oppsummerer forskningsgjennomgangen slik:

- Elevenes faglige utbytte: Forskingen viser at det er noe forskningsmessig belegg for å si at faglig utbytte øker med skolestørrelse. Det er imidlertid ikke grunnlag for å si at størrelse i seg selv og alene skaper økt faglig utbytte for elevene. Større skoler kan imidlertid gi bedre muligheter for å utvikle og forbedre lærernes undervisning og dermed også oppnå bedre forutsetninger for elevenes læring og utvikling.
- Elevenes sosiale kompetanse (mobbing, trivsel etc.): Det finnes ikke forskningsmessig belegg av betydning for å si at skolestørrelse har betydning for læringsmiljø og elevenes sosiale kompetanse.
- Elevenes motivasjon for læring: Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for elevenes motivasjon for læring.

⁵ Kilde; <https://docplayer.me/20025040-Litteraturgjennomgang-forskning-ogevaluering-om-skolesentralisering-strukturendring-1.html>

- Elevmedvirkning: Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for mulighetene for elevmedvirkning i skolen.
- Samarbeid med hjemmene: Det finnes ingen forskning eller tilgjengelige nasjonale data som sier noe om sammenhengen mellom skolestørrelse og samarbeid skole-hjem.
- Samarbeid med lokalsamfunnet: Det finnes noe forskningsmessig belegg for å si at små bygdeskoler gir noe bedre muligheter for godt samspill mellom skole og lokalsamfunn, og for å integrere lokalsamfunnet i skolens læringsaktiviteter.
- Tilpasset opplæring og like muligheter: Forskningen gir noe støtte for at mindre skoler kan være bedre for visse elevgrupper. Små skoler i bygdesamfunn har potensial til å skape læringsaktiviteter som er godt forankret i lokalbefolkningen, lokal natur og lokalt næringsliv, og dermed potensial til å tilpasse opplæringen på en god måte.

Utdanningsdirektoratet gjør følgende inndelinger etter skolestørrelse;

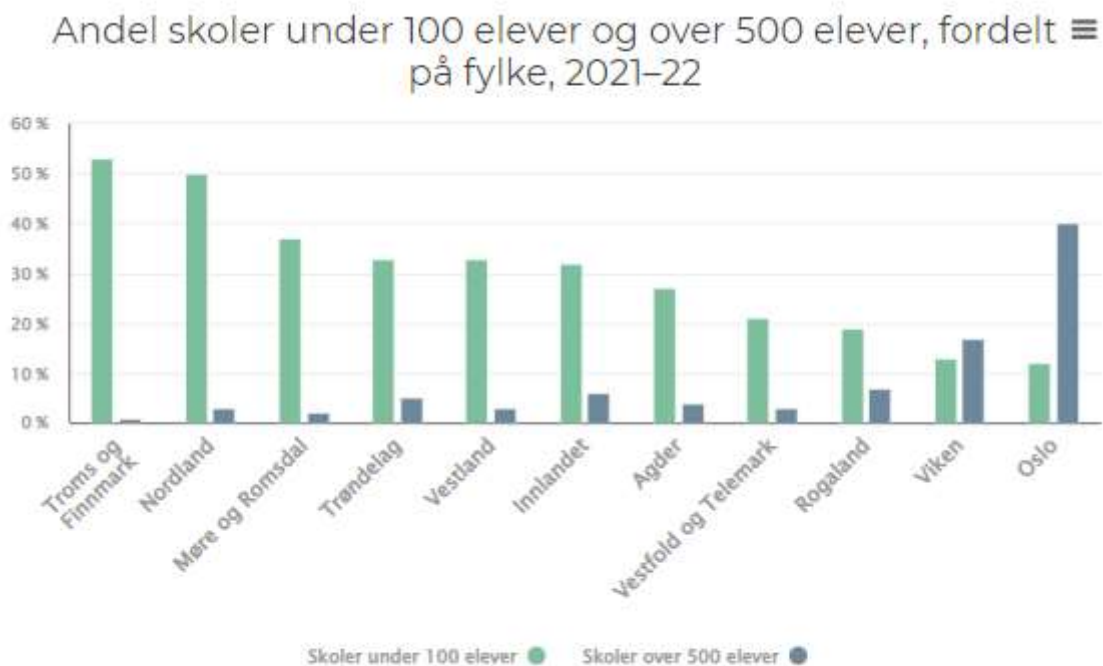
- Små skoler – mindre enn 100 elever
- Mellomstore skoler – mellom 100 og 499 elever
- Store skoler – mer enn 500 elever

Tendensen går mot færre og større skoler i Norge.⁶ Til sammen var det 2 776 grunnskoler i Norge skoleåret 2020–21. Det er 252 færre skoler enn for ti år siden. En grunnskole hadde i 2020-2021 et gjennomsnitt på 229 elever, en økning fra 204 for 10 år siden. Det går altså 25 flere elever på en gjennomsnittlig skole i dag.

Innlandet fylke har en relativt høy andel av skoler med elevtall under 100 elever. 32 % av skolene i fylket har et elevtall på under 100.

⁶ <https://www.udir.no/tall-og-forskning/publikasjoner/utdanningsspeilet/utdanningsspeilet-2021/grunnskole/#antall-elever-og-skoler>

Tabell 3.2

Kilde: [Utdanningsdirektoratet](#)

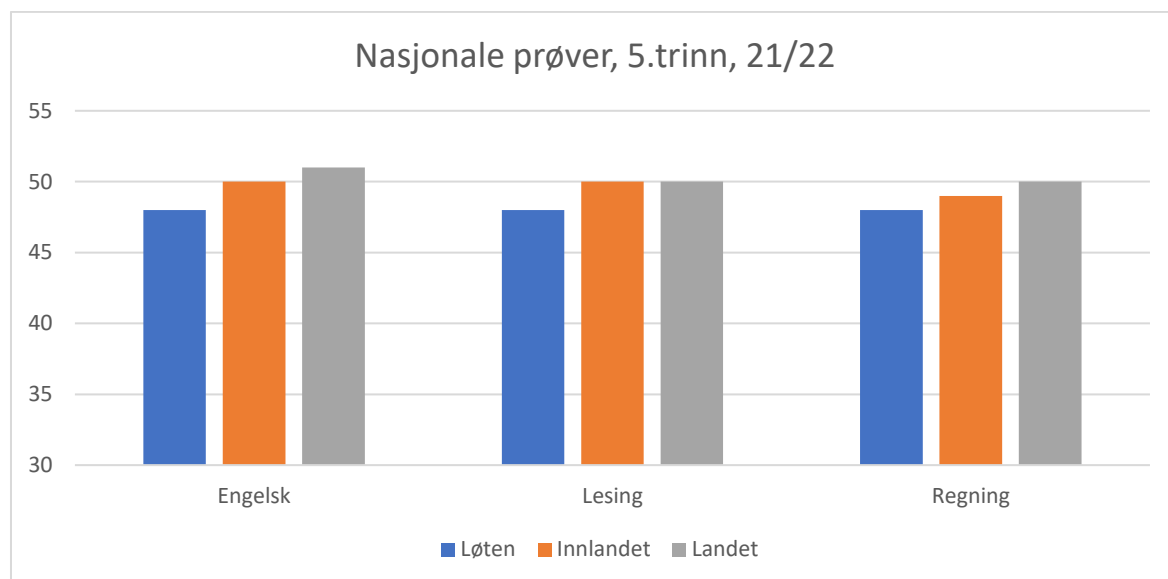
Senter for økonomisk forskning (SØF) v/ Bonesrønning og Iversen⁷ publiserte i 2010 en analyse av nasjonale prøver i 2008. De fant en tendens til at jo mindre kommunen er, desto dårligere er resultatene. Verdt å nevne er imidlertid at de små suksessrike kommunene har større skoler enn mindre suksessrike småkommuner, og at små kommuner som har redusert antallet små skoler, oppnår suksess gjennom i større grad å fokusere på skolekvalitet.

Rapporten viser at sjansen for at en skole har et høyt skolebidrag over tid øker med skolestørrelsen, antall elever per lærer og andel elever med foreldre med høyere utdanning. På mellomtrinnet har kombinerte barne- og ungdomsskoler høyere sannsynlighet for å ha et høyere skolebidrag enn rene barneskoler. Et interessant funn i denne rapporten er at netto driftsutgifter til grunnskolen per innbygger i alderen 6-15 år har en negativ sammenheng med skolebidragsindikatoren. **Skoler i kommuner med høye utgifter på grunnskole medfører ofte**

⁷ [nasjonale_prover_2008.pdf \(udir.no\)](#)

lavere skolebidrag. Det kan tenkes at et virkemiddel for å møte utfordringer i sektoren er å øke budsjettene, men at dette i liten grad har effekt hvis innhold og kvalitet ikke endres. Løten er et eksempel på at høye utgifter på skole ikke fører til høye resultater.

Tabell 3.3

På et kommunalt nivå har elevene i Løten-skolen resultater noe oppunder et nasjonalt snitt. Det understrekes at dette er et øyeblikksbilde som ikke kan brukes til å bekrefte vedvarende kvalitetsforskjeller mellom skolene. I vektleggingen av sammenhenger mellom skolestruktur, skolestørrelse og kvalitet målt i skolerresultater støtter KS Konsulent seg til forskningen gjengitt over. Det er viktigere å se til hvordan ansatte jobber i profesjonsfelleskapet, og hvilke muligheter som finnes for tverrfaglig samarbeid og samhandling når framtidens skolestruktur skal vurderes. Hva er så ideell skolestørrelse? Forskningen gir ikke et fasitsvar på dette. Til slutt er det hva du fyller skolen med som gir kvalitet. Elever har ulike behov. En elev kan finne seg godt til rette på en liten skole som oppleves trygg og nær. På den samme skolen kan en annen elev oppleve utenforskap fordi elevmiljøet er lite. Forskning og statistikk viser tendenser til at kvalitet målt i skolebidrag øker med skolestørrelse. **Et annet sentralt funn er at høye kostnader per elev ikke er ensbetydende med høy kvalitet i skolen. Dette underbygger at strukturer som støtter opp om kvalitetsutvikling i skolen er en avgjørende dimensjon for å heve kvaliteten.**

Det ser man også i Løten, kommunen prioriterer skole forholdsvis høyt, men resultatene er ikke helt i tråd med ressursbruken. Det kan ha sammenheng med at ressursene blir brukt til annet enn det pedagogiske kvalitetsarbeidet.

3.8 Oppvekstreformen

Et mål med barnevernsreformen er å styrke kommunens forebyggende arbeid og tidlig innsats slik at flere utsatte barn og familier skal få hjelp på et tidlig tidspunkt. Dette er mål som kun kan nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren, hvor samordning og koordinering av tjenestene vil være sentrale virkemidler for å nå målene. Reformen omtales derfor som en oppvekstreform. I lovforslaget er det et krav om at kommunestyret skal vedta en forpliktende plan som skal bidra til tverretattlig samarbeid i kommunen, herunder integrere barnevernets arbeid i kommunens øvrige barne- og oppvekstpolitikk. Dette samarbeidet vil være lettere å organisere dersom det er færre skoler.

3.9 Fellesnevnerne for fremtidens skoler

Hva er så fellesnevnerne for nasjonale føringer og kommende lovendringer?

- **Forpliktende samhandling**
- **Tidlig innsats og forebygging**
- **Kompetanse nærmere eleven**
- **Barnets stemme og brukermedvirkning**

For skoleeier er dette føringer og forventninger som vil kreve en målrettet innsats der ledere og ansatte i må spille på hverandres kompetanse i større grad enn i dag. Samhandlingen med støttetjenestene må i større grad foregå i skolen, og arbeidet må ledes av ledere som har kompetanse og ressurser til å lede komplekse utviklingsprosesser.

4. Funn fra innsiktsintervjuene

Det vises til kap. 1.1 for beskrivelse av intervjuer og metode. Intervjuene ble gjennomført i perioden mars – april 2022. Hensikten med intervjuene var å få en oppdatert kunnskap om kvalitet og situasjonen for øvrig i skolene i dag. Ressurssituasjonen var også et tema som ble tatt opp med ledere, tillitsvalgte, ungdomsrådet, kommunalt FAU og driftsutvalget. I tillegg ble alle spurt om skolestrukturen, hva de syntes om dagens struktur og hvilke alternativer man ser for seg.

Elever og ungdomsrådet	
Elevene fikk spørsmål om hvordan situasjonen i skolen er i dag, forhold til utstyr, undervisningsmateriell, ute og inneområder. De ble også spurt om ulike forhold rundt undervisningen og vi var innom fritid, vennskap og reisemønster. Til slutt ble de også spurt om hvordan de opplevde dagens skolestruktur.	
Hvordan er situasjonen i forhold til læremidler og utstyr?	Som i forrige runde var elevene opptatt av at det er gjennomgående mye slitasje på det meste av det de har. Ødelagte ting blir ikke erstattet og det er en del ting de savner. De største elevene kunne tenkt seg PC i stedet for brett siden det er mye programvare de ikke får brukt, det er lav lagringskapasitet på brettene slik at de må slette gamle arbeider for å få plass til nye, og det er ofte de må vente i svært lang tid før f.eks. tastatur blir reparert. De sier imidlertid at det er en god del utstyr i gym og kunst og håndverk, men at det er lite som er av nyere dato. Nyere lærebøker eksisterer nesten ikke, og elevene savner å ha et alternativ til det digitale.
Inne og uteområder	Ungdomsrådet er fornøyd med uteområdene på skolen, det er god plass, og det er mye å finne på. Imidlertid er det et problem at ødelagt utstyr ikke blir reparert eller erstattet. Når det gjelder kvaliteten på klasserom og inventar, er det ulike oppfatninger. Noen sier at pulter, stoler, inneklime og den generelle standarden på skolen er ok, andre har mer negative opplysninger. Et problem noen steder er gamle stoler og pulter som fører til ødelagte klær og de får fliser av å sitte på dem. Vannet på ungdomsskolen er et stort problem, i store deler av bygget kan ikke vannet drikkes da det er brunt og ikke smaker godt. Ellers er opplevelse av luftkvaliteten ulik, noen steder er det enten for varmt eller for kaldt, andre steder er det OK.

	Gymsalene er elevene opptatt av, de er gjennomgående små og slitne, det er ikke uvanlig å få fliser i beina under gymtimene.
Svømmeundervisningen	Svømmehallen og svømmeundervisningen ble et eget tema. De er opptatt av at bassenget er så grunt og så kort, dermed blir det vanskelig å trene på dykking og på å svømme langt. De synes også at de får for få timer, og mye av tiden går med til skyss. Elevene på Jønsrud var de eneste som var fornøyd med mengden.
Kvaliteten på undervisningen	Ungdomsrådet synes de har mange flinke lærere og at det er gjennomgående gode lærere. De kunne imidlertid variere undervisningen mer, og ferdighetene når det gjelder digitale læremidler er ganske ulik. Elevene sier også at de har gode relasjoner med lærerne, det gjelder både små og store skoler. Men de siste årene har det vært mye vikarer, og da har læringen vært minimal. Elevene er bekymret for videre skolegang og om de har gått glipp av kunnskap. Det har vært mye film, sammenslåtte klasser og en følelse av oppbevaring
Hva gjør dere på i fritiden?	Hovedaktivitetene er å møte venner, spille på data eller i organiserte fritidsaktiviteter. Det er litt variasjon i mønsteret, de minste elevene er mest rundt hjemskolen – for det er der de har kjente. De største elevene dro stort sett til sentrum og ungdomsskolen, uansett hvilken skole de kommer fra. De fleste sykler eller blir kjørt til skolen når de er der på fritiden, det er ikke noe kollektivt alternativ. De fleste sier at de kan sykle til sentrum på 15 – 20 min.
Om skolestrukturen	Ungdomsrådet ville ikke kommentere dette temaet spesielt, de sier på den ene siden at små skoler er veldig sårbare når det gjelder vennskap og det sosiale miljøet samtidig som de setter pris på hjemskolen.
Funn oppsummert av KS Konsulent; – Elevene er gjennomgående godt fornøyd med lærerne sine. – Elever vektlegger muligheter for å få venner, og lærere som er relasjonelt gode. – De er godt fornøyd med uteområdene, men kunne gjerne vært mer ute. De skulle også ønske flere apparater. – Mye slitne lokaler, inventar og utstyr. – Svømmehallen og mulighetene for å drive svømmeopplæring er ikke bra. – Det er godt å vokse opp i Løten. Mange aktivitetstilbud, men det treffer ikke alle. – Mange savner et bedre kollektivtilbud.	

Kommunalt foreldreutvalg ble spurt om hvordan de opplever kvaliteten i Løtenskolen, hvordan de opplever ressursituasjonen og hva de mener om framtidens skolestruktur	
Hva er for dere en skole av god kvalitet?	Foreldrene er opptatt av trygghet for barna, gode læringsforhold, stabilitet, gode nærmiljø og en offensiv satsing på å få folk til kommunen for å bedre ressursituasjonen. – Når det gjelder læring så er det å bli sett av læreren og få mestring på sitt nivå viktig. Det betyr kompetente lærere og at det er et bredt fagmiljø i skolen. Foreldrene sier den digitale satsingen er bra, men savner lærebøker, både for å kunne følge med, men også for at elevene trenger variasjon. Godt samarbeid mellom skole og hjem bidrar til bedre læring. – Funksjonelle bygg og gode uteområder er av betydning for barnas læring og trivsel. – Trygghet betyr stabilitet og forutsigbarhet når det gjelder voksenpersoner, lite vikarer. Venner er viktig, godt elevmiljø og lite mobbing. Voksne med ulike profesjoner som kan møte ulike behov og høy grunnbemanning vektlegges. – Gode oppvekstmiljø har mange elementer, allsidig fritidstilbud er det ene, mulighet for venner og valg av venner er viktig, og det er foreldre som kjenner hverandre og støtter opp om nærmiljøet. Reisetid og trygg skolevei er en del av den totale vurderingen.
Ressursituasjonen	Foreldrene har merket at skolene har lite å rutte med. Selv om skolens ansatte sjelden nevner dette, ser de at handlingsrommet er lite. De ser at det er mye slitent utstyr, skolene trenger oppussing og spesielt fasiliteten i svømming og kroppsøving er dårlige. FAU blir sjelden invitert inn til å drøfte budsjettet da det ikke er noe å drøfte. Barna nevner det heller ikke så ofte, men de har opplevd ødelagte klær p.g.a. utslitte stoler.
Om skolestruktur	KFU tror at foreldrene er delt omtrent på midten når det gjelder en framtidig struktur. Mange synes at skolene er for små, miljøet for lite og økonomien for dårlig. Andre mener at grendeskolen og skolens betydning for nærmiljøet er det viktigste. Foreldrene vil ha klare valgmuligheter og en utredning av konsekvensene før de bestemmer seg. KFU forventer å bli medvirkende i den videre prosessen og at de kommer i tett dialog med politikerne

Ledere skole ble spurt om den generelle tilstanden på de enkelte skolene, kvalitetssatsingen i Løtenskolen og om det har skjedd noe siden siste rapport. De ble også spurt om hva de mener om skolestruktur og eventuelle endringer der.	
Hva har skjedd siden sist?	Rektorene er fornøyd med at noen av punktene som ble beskrevet i forrige rapport er tatt til følge. Alle skolene har nå fått en assisterende rektor med i ledelsen, dog bare i 30 % stilling, men det er til god hjelp å ha en til å sparre med og det blir en mindre sårbar ledelse. Det er også blitt en mer felles retning for det pedagogiske arbeidet og for Løtenskolen som helhet. Det settes også pris på at skolene har fått reelle budsjetter slik at man har mer forutsigbare rammer å styre etter. Men det økonomiske handlingsrommet er like trangt. Det har vært spesielt trangt under pandemien, har brukt store ressurser på vikarer og det har gått ut over kvaliteten på undervisningen. Likevel gir endringene rom for rektorene til å begynne pedagogisk utviklingsarbeid og blant annet arbeide med fagfornyelsen. Et stort ønske om å få PC-er til de største elevene
Om kvalitetsarbeidet	Arbeidet i oppfølgingsordningen betegnes som meget godt. Det er fint at alle får høre det samme og være med på det samme. Det er viktig å fortsette dette, arbeide med resultatforbedring og mer lik kvalitet i alle klasserom. Må øke motivasjonen, et bedre økonomisk handlingsrom ville gitt styringsfart og bedre muligheter for å satse. Den pedagogiske kvaliteten på byggene er i mange tilfeller et problem
Om de enkelte skolene	Jønsrud: Jønsrud har et veldig bra uteområde, mye uteskole, skøytebane. Ødelagt lekeutstyr blir ikke erstattet. Huset er 140 år, mye plass, stor SFO. Ingenting har topp standard, men fungerer bra. Liten og slitt gymsal. Sanitæranlegg er slitt. Alle rom er firkanta og lite stimulerende. Store vedlikeholdskostnader. Bruker mye penger på bassenget. Svømmeundervisning for hele kommune gjør at det blir lite tid på hver klasse, kanskje bare 20 min før de må ut igjen. Innbyggerne i kommunen har ingen glede av bassenget, det er ikke et offentlig bad.

	Løtens basseng er også tilfluktsrom. Dette er aktuelt i disse dager, det tar tid å tømme det. Har ingen resepsjon, savner også et bibliotek som kan drives. Frisk luft og det visuelle er viktig for læring. Lukt i bygget på Jønsrud. Festlokale i kjelleren som leies ut. Ådalsbruk har lite funksjonelle lokaler, 2 små grupperom og ett møterom. Smale ganger – som produserer mye knuffing, mange kvadratmeter som ikke kan brukes, lite framtidsretta, upraktisk, ingen fellesarealer. Binding på rom i forhold til kirken. Østvang sliter også med funksjonaliteten til rommene, de er enten for små eller for store. De største har plass til 50 elever, men der vanskelig pedagogisk og de minste rommene har ikke plass til en hel klasse. Dette merkes spesielt godt når elevtallet øker. Uteområdet er dårlig, slitne lekeapparater. Gymsalen er dårlig og det mangler musikkrom, naturfagrom, og det er bare et lite møterom. Toaletter er mangelvare, det samme med garderober. Lund skole har på samme måte som Jønsrud god plass, men det er jevnt over mye slitasje i hele bygget. Luften reguleres med aggregater i klasserommene, men de lager en del støy og varmen fordeles ujevnt i rommet. Ungdomsskolen - hallen er svært bra, auditoriet er bra med aula, godt sambruk med musikkolen. Kunst og håndverkavdelingen er også bra., kustavdelingen er bra. Ellers er det svært mange mangler: - Trangt personalrom- Mangel på møterom- Mangler rom til PPT, helsesykepleiar

	- Svært lytt i bygget, mellom klasserom og i forhold til WC - Noen toaletter kan ikke brukes - Skolekjøkkenet er slitent, mangler lagringsplass - Små klasserom og få grupperom - Vanskelig å fordele varmen i bygget - Store mangler ved universell utforming, delvis uverdige forhold ved forsterka avdeling - Trådløst nettverk fungerer dårlig - Interaktive tavler må skiftes ut - Mange stoler og pulter er helt utslitt, ødelegger klær. Vanskelig å vaske - Lite midler til å kjøpe inn nytt. Låner og arver fra andre.
Om skolestruktur	Lederne er helt tydelige på at dagens økonomiske situasjon ikke er bærekraftig. Det må endringer til for å kunne drive et forsvarlig pedagogisk arbeid, og ha bygninger, inventar og utstyr som er i tråd med lover og forskrifter. De ser også fordelene av større og mer robuste miljøer, både for elever, ansatte og ledere.
Funn oppsummert av KSK – Mye godt arbeid i gang når det gjelder det pedagogiske og kvalitetsarbeidet. Mer felles retning for Løtenskolen. – Ryddigere økonomistyring – Fint å få økt lederressursen noe. – Kritisk når det gjelder bygningsmassen og inventar og utstyr. De fleste bygningene er uhensiktsmessige, og det er et svært stort etterslep når det gjelder vedlikehold. – Universell utforming og svømmeopplæringen er ikke i tråd med lovverket.	

Hovedtillitsvalgte ble spurt om hvordan utviklingen har vært siden forrige rapport, hvordan de opplever skolen i forhold til kvalitetsarbeid og hvordan de ser på den økonomiske situasjonen. De ble også bedt om å uttale seg om skolestruktur.	
Utvikling av ressursituasjonen, hvordan oppleves det økonomiske handlingsrommet	Opplever at det er enda dårligere, svært lite ressurser til læringsmateriell og fornying bøker, alle midlene går til læringsbrettene og PC-er. Potten blir mindre for hvert år, budsjettet går til lønn.

	Savner å ha oppdaterte læreverk. Praktiske fag er lidende – har tatt bort sløydbenker. Potten blir mindre for hvert år. 4 kr. dagen til mat i SFO – da blir det mye spagetti med ketsjup. Dårligere med ressurser til vikarer – opp til 40 elever samtidig, Det går hardt ut over kvaliteten. Spesielt elever med ekstra behov, det kan være mange i samme klasse som trenger ekstra hjelp, de får et dårligere tilbud. Høy kvalitet i barnehage og skole fører til mindre drop-out. Det bygningsmessige er stadig verre. Manglende reparasjoner, det brukes svært lite penger til vedlikehold. Landsgjennomsnittet er kr.150 pr. kvm, i Løten kr. 48 pr. kvm. Rommene er ikke tilrettelagt for fagfornyelsen – mangler grupperom og rom for praktiske aktiviteter. Den trange økonomien påvirker motivasjonen, muligheten for ekskursjoner og variasjon er mindre. Dette kan også gå ut over kvaliteten på sikt, taper kampen om de beste lærerne. Stor turnover hos lederne har gitt dårlig signaler. Fint med ass-rektor på alle skoler, men så langt har mye av tiden gått til lederopplæring. Fagfornyelsen ligger på vent, utkonkurrert av oppfølgingsordningen. Lite tid til arbeid med fagfornyelsen og det er ikke midler til å fylle alle intensjonene. Det er mindre digitale ressurser nå enn før, mye av ressursene går til lisenser og oppdatering av materiell. PC ønskes for de største elevene. Fysiske bøker foretrekkes av mange. Vanskelig å få med innholdet når man leser på skjerm.

Viktige forutsetninger for å arbeide etter prinsippene i Fagfornyelsen og for å skape en kvalitativt god skole.	Skolebygninger som er tilrettelagt for å drive god pedagogikk. Gode læringsmiljø, både for elever og lærere. Gode arbeidsforhold Attraktive skoler når det gjelder rekruttering, det er konkurranse om gode lærere. Bærekraftig økonomi, økonomi til utstyr, inventar og læringsmateriell
Hva kan være gode grep for å bedre situasjonen i Løten, hvilke gode råd kan gis?	Vurdere skolestrukturen, det er et flertall blant lærere for å slå sammen skoler. Sette det pedagogiske og kvalitative foran ønsket om grendeskole. Større skoler gir bedre læring, spesielt fådelt skoler er krevende å undervise i, og læringsutbyttet blir dårligere. Vurdere om det er billigere på sikt å bygge nytt enn å oppgradere det som er. Færre skoler gir større fagmiljø og blir mer attraktive for rekruttering. Viktig i forhold til ny lærerutdanning å ha mange nok lærere til dekke fagbehovet. Være bevisst på hva som trekker folk, nye eller gamle skoler og små eller store miljø. Hva er best for barna på lenge sikt? Framtida trenger kompetanse, skolene må ha ressurser, lokalsamfunnet må være attraktivt for barnefamilier. Viktig å tenke langsiktig, For å tiltrekke seg folk må man ha ambisjoner, ikke bare tenke på hva som er godt nok. Det er lov å tenke på å være best! Man trenger motivasjon som gir god læring og god undervisning.

	PPT fungerer ikke godt nok, det bør arbeides mer lokalt, de må være mer til stede. Det må finnes en løsning på svømmebassenget, i dag er ikke forholdene gode nok til å drive forsvarlig svømmeopplæring.
Driftsutvalget fikk spørsmål om hva de mener er en kvalitativt god skole, hvordan de synes situasjonen er i Løten i dag, og hvordan de vurderer prosessen rundt en framtidig skolestruktur	
Om kvalitet	Bred fagkompetanse i tråd med kravene, høy kvalitet og stabilitet hos de ansatte. Variasjon i alder og fag Ansatte som ser alle elever, er kreative og tilpasser undervisningen til alle. Opptatt av læringsutbytte. Skolen er stor nok til at elevene har venner og kan velge venner og at lærerne kan ha et godt faglig og sosialt miljø. Elever som gleder seg til å gå på skolen. Kvalitet i skolebygget, økonomi til å kjøpe inn læringsmateriell. Godt samspill med nærmiljøet, harmonisering av skoler, ledelse, lærere og foreldre som jobber sammen om samme mål.
Kvalitet i dag sammenlignet med ønsket situasjon	Kommunale bygg ligger langt etter ønsket standard. Dårlig med undervisningsmateriell, ingen midler til å drive etter nye krav. Utenom digitale midler er det svært lite innkjøp. Resultatene ligger litt under, men på vei til å bli litt bedre. Har vi rett fokus underveis i skoleløpet, det viktigste er å fullføre videregående skole Det kan bli mer og bedre samhandling mellom oppvekst og helse, satse på det psykososiale.

	Rett kompetanse på rett plass Øke kompetansen til fagarbeidere og assistenter Åpenhet og informasjonsutveksling mellom fagområdene og sektorene, bedre fellesskap og samarbeid om barna.
Forbedringspotensiale i det pedagogiske arbeidet, i samhandlingen og det helhetlige arbeidet	Gode ledere er viktig – også at lederne samarbeider, mellom helse og oppvekst og mellom skolene. Sikre like muligheter for alle barn, uavhengig av hvilken skole og lærer man har. Ungdomsskolen får elever som har gått gjennom den samme opplæringen. Støttefunksjonene, PPT, helsesøster osv. må være mer på skolen Styrke lederapparatet – kompetanse. Tydelige ledere og felles retning for Løten-skolen. Lederne får tid til å være pedagogiske ledere og ikke økonomiske og administrative ledere.
Viktige grep for framtida for å skape en framtidig bærekraftig Løten-skole, både når det gjelder kvalitet og ressurser	Når alle skoler har etterslep på vedlikehold – samle alle ressurser på ett sted. Samle fagkompetanse. Begynne på nytt. Kvalitet betyr at man må tørre å satse. I dag er det for dyr driftsform, får for lite ut av ressursene. Pengene brukes på feil måte. Man må også ta hensyn til de som er opptatt av grenda si og skolens betydning som samlingspunkt.

4.1.Hovedfunn fra intervjuene.

Elever, ansatte og foreldre opplever en trangere kommuneøkonomi. Handlingsrommet er mindre, og det begynner å nærme seg en grense før det går ut over kvaliteten. Det er en del forskjeller på den bygningsmessige kvaliteten, men behovet for oppussing er stort de fleste steder. Flere av skolene har også bygningsmessige mangler i forhold til det pedagogiske arbeidet, lite grupperom,

uhensiktsmessig størrelse på klasserommene og lite egnet til å jobbe etter framtidens pedagogikk. Med unntak av elevene fra Jønsrud, var alle bekymret for svømmemulighetene og fasilitetene på bassenget.

Hva som vektlegges når man definerer kvalitet er noe ulikt, elevene er mest opptatt av gode vennskap og god undervisning, men de begynner også å merke at de fysiske forholdene og læremidler og utstyr begynner å bli mangelfullt.

Pedagogene og rektorene er opptatt av rammene for å drive god opplæring og de er opptatt av utviklingsarbeid og godt tverrfaglig samarbeid.

Foreldrene har en litt annen inngang, der trygghet og nærhet er det første som nevnes når man skal beskrive en kvalitativt god oppvekst. Men de er også opptatt av skolen skal ha gode rammer å drive etter, og kvaliteten på undervisningen og samarbeid skole-hjem er viktig.

Politikerne er opptatt av at skolen leverer god kvalitet og at alle elever i Løten får et like bra tilbud.

Men felles for alle som ble intervjuet er at den fysiske tilstanden på skolene er kritisk dårlig, at det økonomiske handlingsrommet er lite, og at det må gjøres noe for å bedre situasjonen.

5. Tallgrunnlag og sammenligning med andre kommuner

I dette kapitlet kommer en del tall-materiale som belyser situasjonen i kommunen og som viser hvordan Løten bruker ressurser sammenlignet med andre kommuner, KOSTRA-gruppen og landet for øvrig. Vi har valgt å bruke de samme kommunene som sist for å få et best mulig sammenligningsgrunnlag og vurdere eventuell utvikling.

Som vist i kapittel forventes det store endringer i befolkningssammensetningen i Løten kommune i årene framover. Dette vil påvirke etterspørselen etter kommunens tjenester og utgiftsbehovet i tjenestene. Det vil også påvirke rammetilskuddet Løten kommune vil motta fra staten og inntektsnivået til kommunen.

5.1 Oppveksttjenestenes betydning for en bærekraftig kommuneøkonomi

Grunnskoletjenesten i Løten utgjør i dag om lag 24,5 prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter. Fordi disse tjenestene utgjør en stor del av kommunens økonomi, har driften av disse tjenestene stor betydning for kommunens økonomiske bærekraft og handlingsrom. Tabellen nedenfor viser noen nøkkeltall som blir videre omtalt i dette kapitlet.

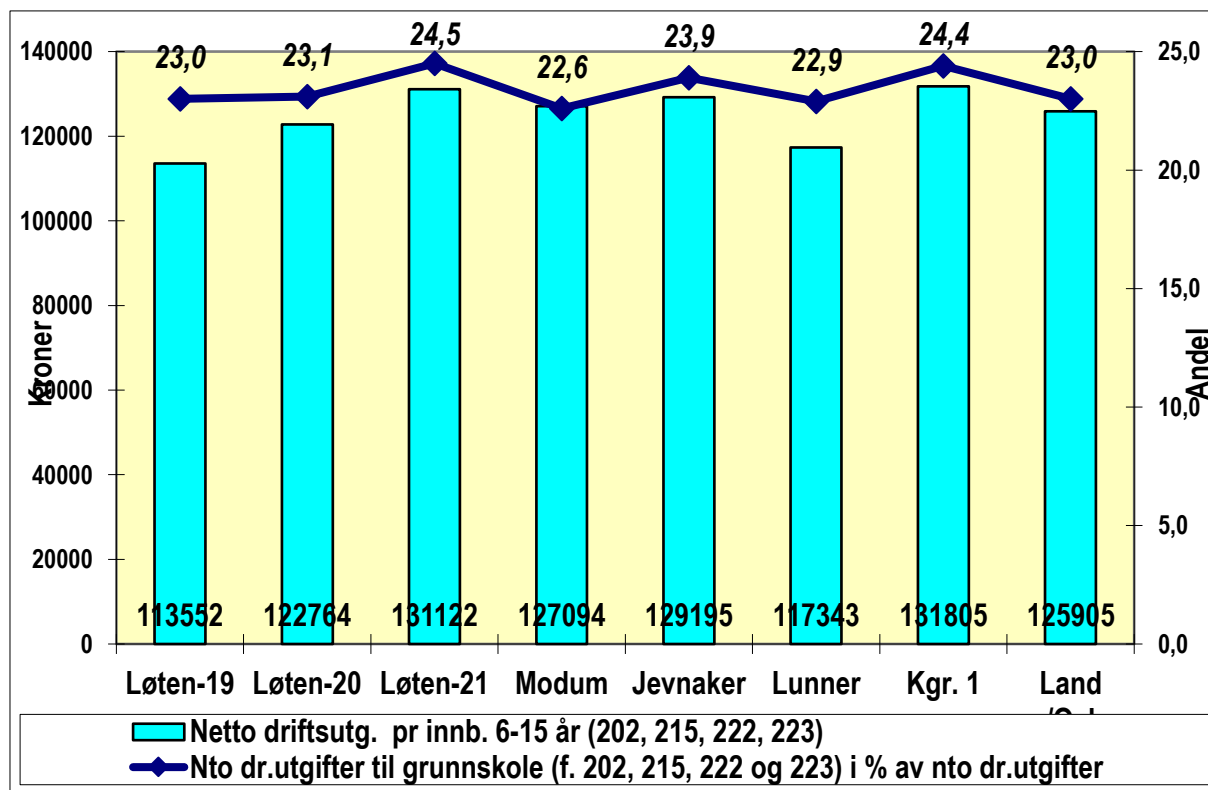
Tabell 5.1

	Løten-21	Modum	Jevnaker	Lunner	Kgr. 1	Land u/Oslo
Årstimer til særskilt norskopplæring per elev med særskilt norskopplæring (antall)	49,9	27	33,8	54,6	55,8	35,3
Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)	136,6	80,9	161,1	103,6	146,1	144,2
Elever i kommunale og private grunnskoler som får særskilt norskopplæring (prosent)	3,5	3	1,2	3,4	3	4,7
Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)	10,5	10,5	8,8	5,5	8,8	7,9
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8.trinn (prosent)	58,8	76,3	66,7	77,1	69,3	72,5
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8.trinn (prosent)	65	71,1	67,5	72,6	67,2	68,7
Gruppestørrelse 2 (antall)	14,8	16	15,8	17,3	15,3	15,6
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	40,5	43,9	44,2	41,7	42,2	43
Netto driftsutgifter grunnskolesektor i prosent av samlede netto driftsutgifter (prosent)	24,5	22,6	23,9	22,9	24,4	23
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor, per innbygger 6-15 år (kr)	131121,8	127094,4	129194,8	117343,4	131805,3	125904,8

Løten kommune prioriterer skole høyt, det vil si at kommunen bruker mer penger på skole enn på andre tjenester sammenlignet med sammenlignbare kommuner og landet for øvrig.

Hovedproblemet er at dette ikke oppleves slik, og det skal vi prøve å forklare gjennom ulike tall som viser disse sammenhengene.

Tabell 5.2

Kommunens netto driftsutgifter til skole har de siste årene gått over prisutviklingen, og de samlede utgiftene til skole har økt med ca. 9 mill pr. år. I 2021 brukte Løten kr. 131.122.- pr. elev i snitt. Dette innbefatter alle utgifter, lønn, drift, materiell, inventar, vedlikehold osv. Økningen i Løten er større enn i de andre kommunene.

Samtidig ser vi at grunnskolens andel av netto driftsutgifter også øker. Fra 23 % i 2019 til 24,5 % i 2021. Dette i en periode hvor elevtallet ikke har hatt en tilsvarende stigning.

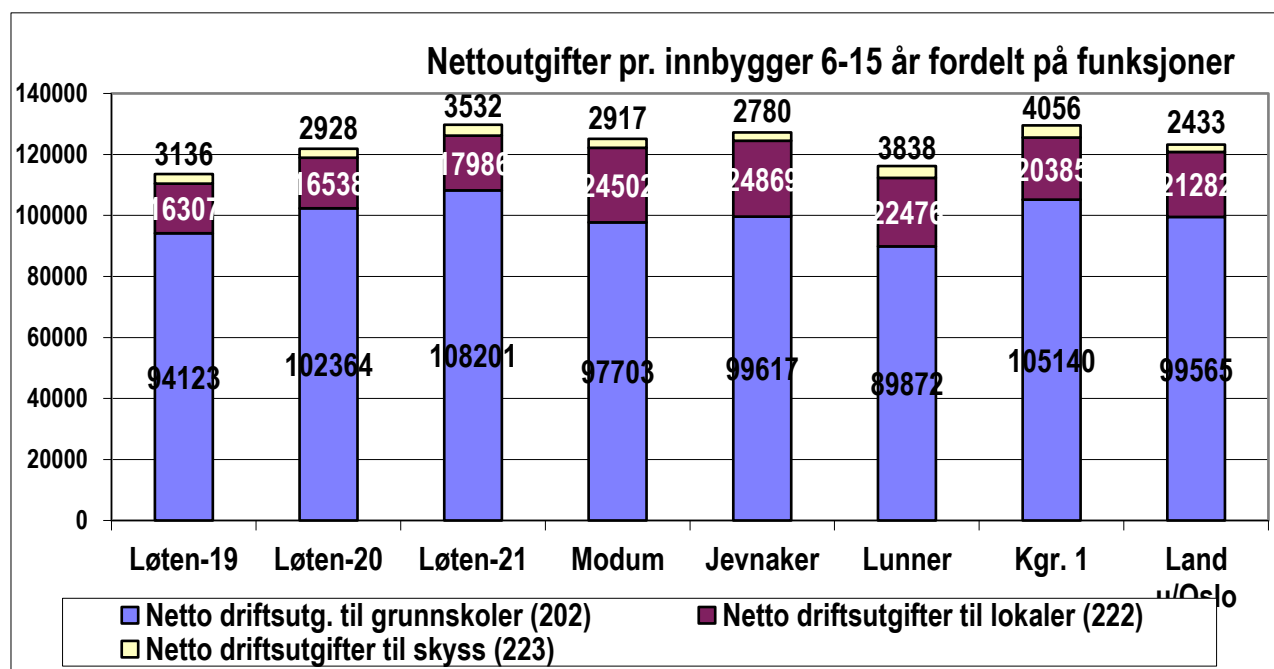
Når man ser på hvordan utgiftene blir fordelt på ulike funksjoner, ser man at det brukes forholdsvis lite på drift og vedlikehold av bygningene. Dette er i stor kontrast til det vedlikeholdsbehovet som er beskrevet i intervjuene og tilstandsrapportene tidligere i rapporten. Mesteparten går altså til lønn, inventar og utstyr, og som dermed styres av skolens midler.

Nedenfor ser vi hvordan dette fordeler seg, av de kr. 131.122.- som brukes pr. elev, går rundt 108 tusen til skolens drift, mens i underkant av 18 tusen går til drift og vedlikehold. I denne

sammenhengen må det vises til at skolen er ansvarlig for alt inventar, det vil si møbler, utstyr, maskiner og alt som kan defineres som «løsøre».

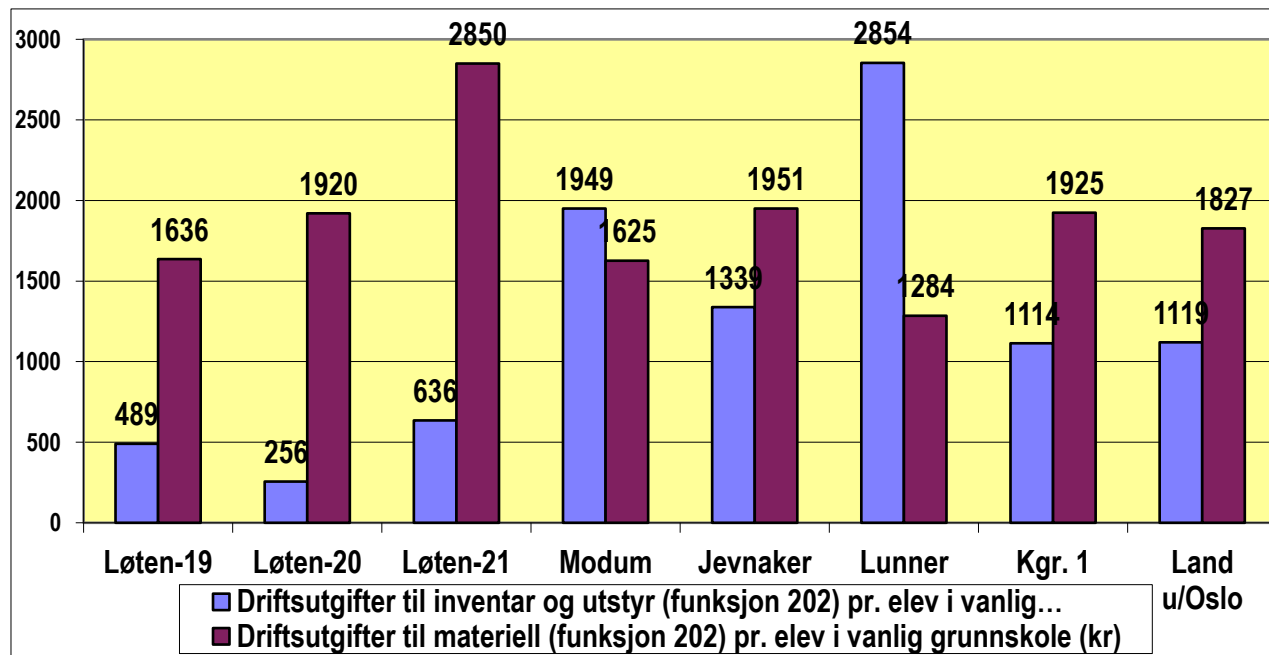
Det er også verdt å merke seg at Løten bruker forholdsvis mye til skoleskyss, selv om det er korte avstander.

Tabell 5.3

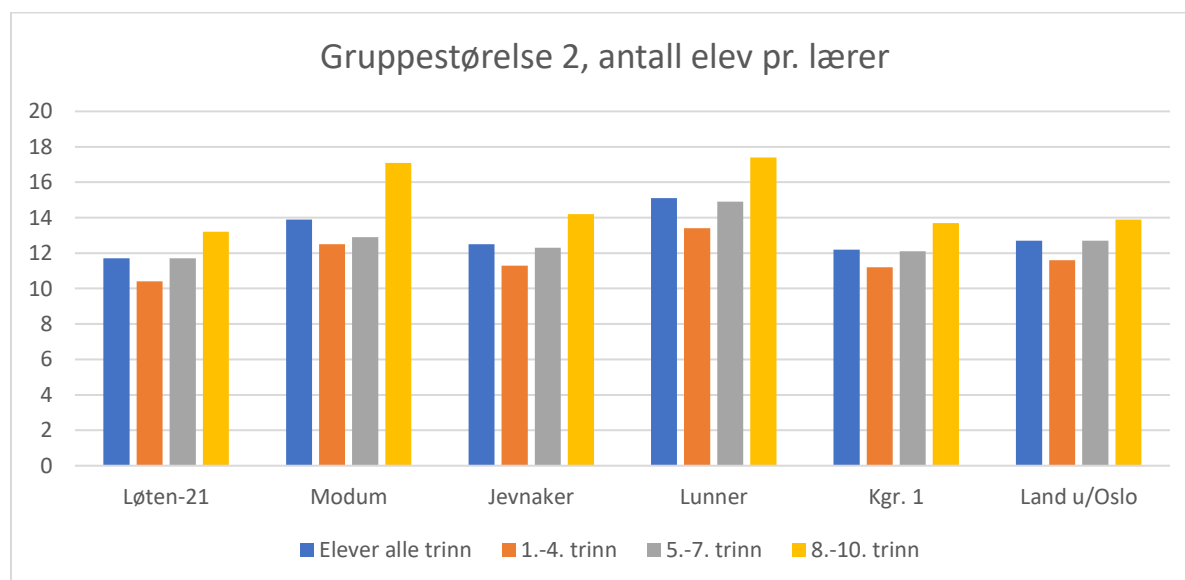
Når man går nærmere inn på hvordan skolene bruker sitt driftsbudsjett, ser vi at beløpet til inventar og utstyr er svært lavt. Dette blir også bekreftet gjennom intervjuene. Når utgiftene til materiell er så høye, skyldes det i hovedsak investeringene på nettbrett og datautstyr. Ifølge skolene selv brukes det lite midler på annet materiell.

Tabell 5.4

En av grunnene til de høye utgiftene er de forholdsvis små gruppene. Det er høy lærertetthet, også utenom spesialundervisningen, og det skyldes i hovedsak at strukturen i skolene er ganske dyr å drive i forhold til lærernormen. Små skoler vil som regel være mindre effektive enn store.

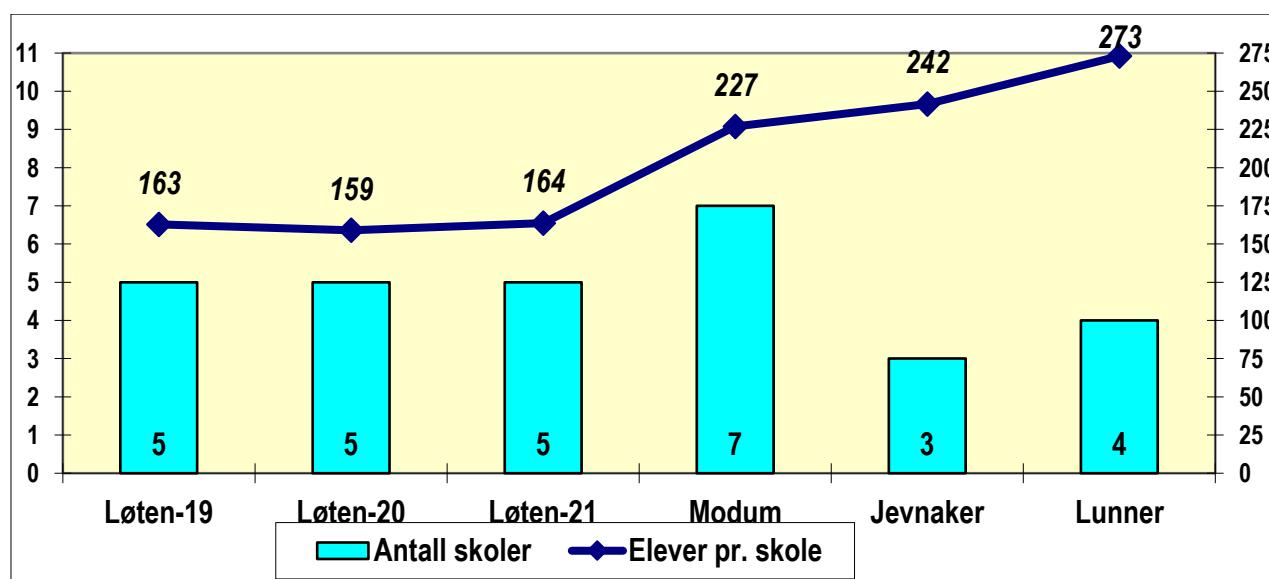
Tabell 5.5

Bildet nedenfor viser hvordan dette ser ut i praksis, Løten har mange skoler, men i snitt få elever pr. skole. Det er bare Østvang og ungdomsskolen som kan betegnes som større skoler, på de tre andre er snittet på rundt 95 elever.

Skoler på rundt 100 elever er dyre å drive i forhold til lærernormen, spesielt på mellomtrinnet der normtallet er 20. Trinnene er for små til å fylle klassene og for store til å slås sammen.

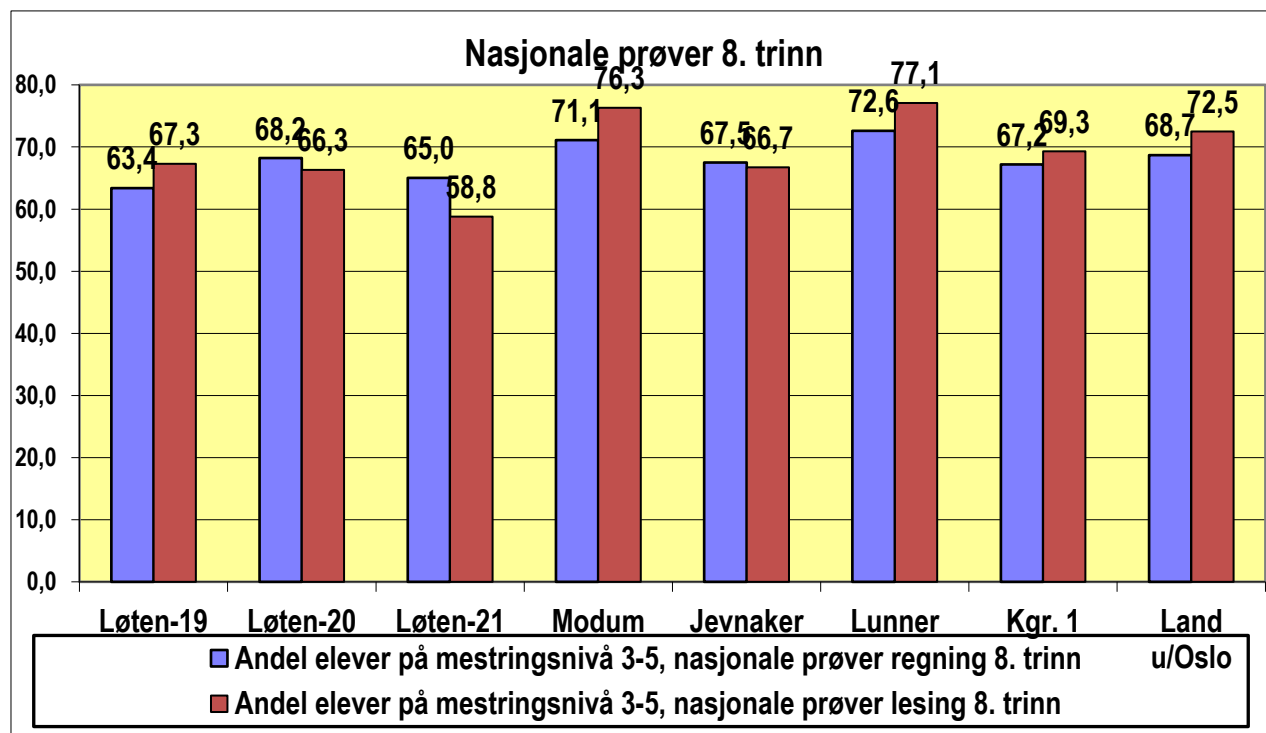
Tabell 5.6

Selv om det brukes mye ressurser på lærertetthet så gir ikke det automatisk økning i læringsresultatene. Som tidligere nevnt så bestemmes læringen av mange faktorer, og den pedagogiske kvaliteten blir påvirket av muligheten for utviklingsarbeid, rammefaktorer, tid til ledelse osv. Vi har tidligere vist resultatene på nasjonale prøver 5. trinn og skolebidragsindikatorene, her ser vi nasjonale prøver 8. trinn. Disse prøvene er på høsten rett etter at elevene har begynt på ungdomsskolen, så i realiteten viser de hva elevene har lært i barneskolen.

Mange er opptatt av det er for stort fokus på nasjonale prøver, men på en annen side er det viktig å tenke på at dette er først og fremst en kartlegging av hva elevene har fått med seg av det som er forventet i læreplanene. Men det er også sammenheng mellom hva elevene presterer på nasjonale prøver og hvordan det går på videregående skole.

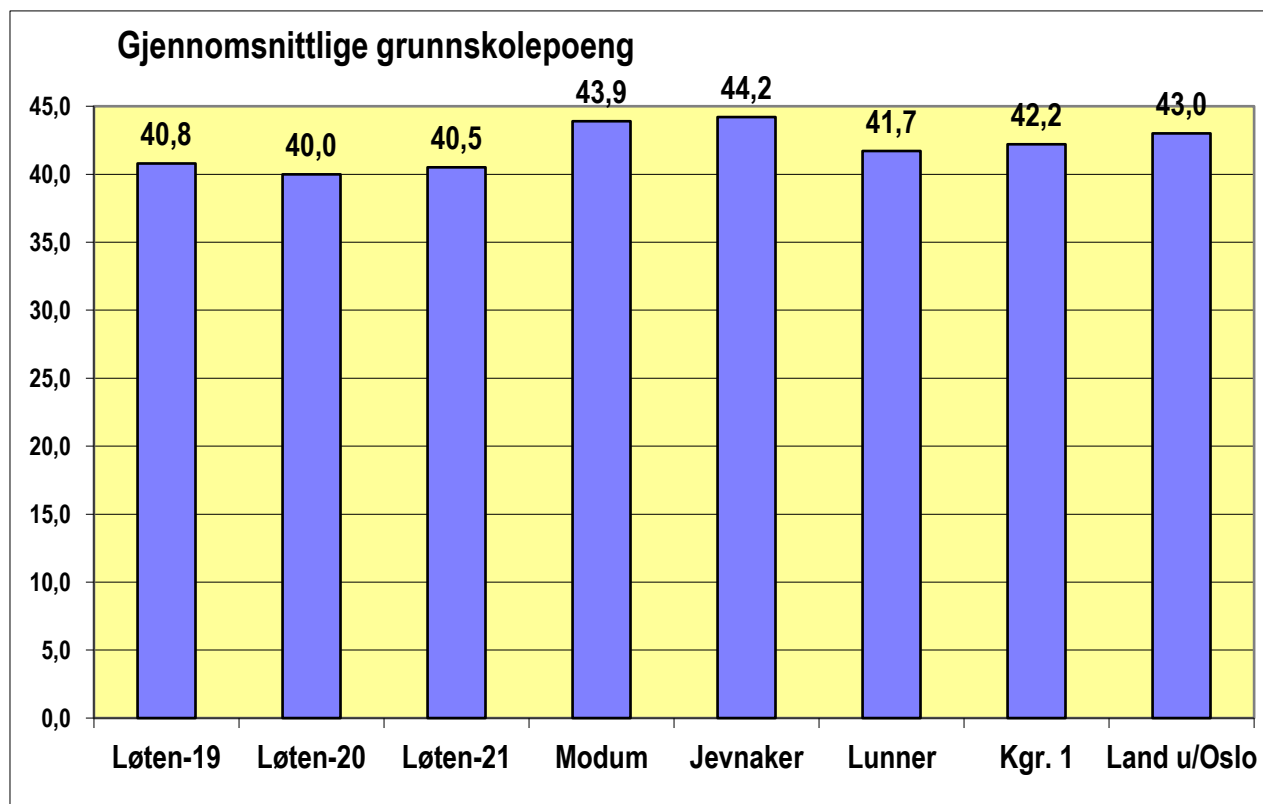
Tabell 5.7

Elevene vi snakket med i forkant av begge rapportene var opptatt av læring. De har ambisjoner om å gå ut av skolen med gode resultater da det betyr mye for hvordan de greier seg videre, og det betyr mye i konkurransen om skoleplasser.

I samtalene vi hadde med ulike grupper, kom det tydelig fram at rammefaktorene har mye å si for læringsresultatene. Tid til å drive kvalitetsutvikling, utstyr og muligheter for å drive variert og praksisnær undervisning og kvalitet på inne- og uteområder ble nevnt av mange som viktige faktorer både for å skape motivasjon og gode læringsmiljø.

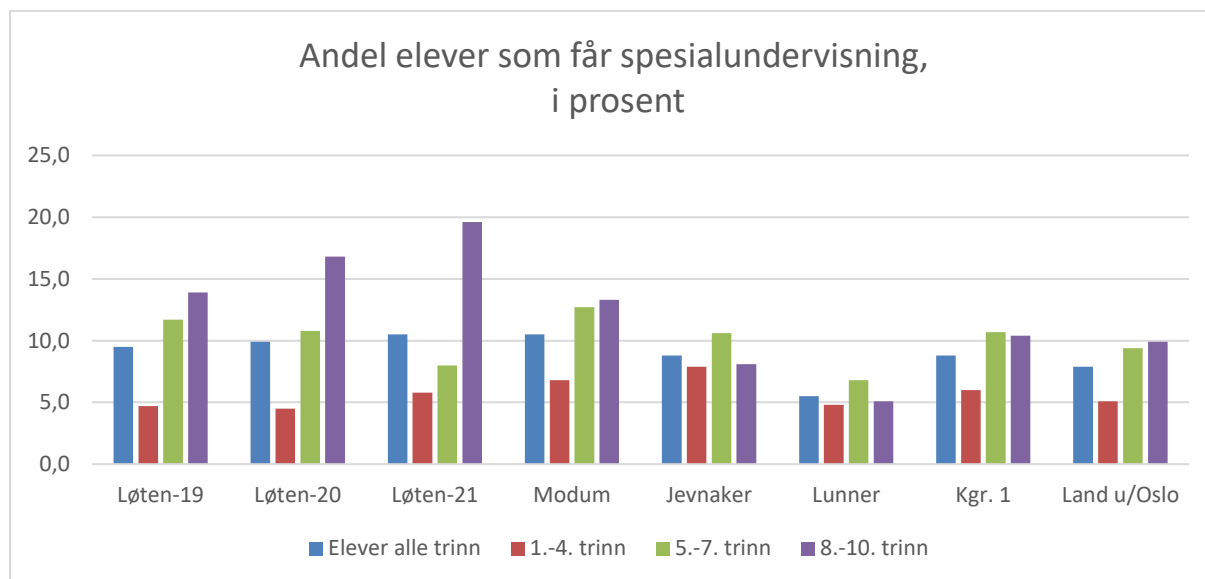
Tabell 5.8

I forrige rapport ble det poengtert at antall elever som får spesialundervisningen i Løten er forholdsmessig høy, og at det brukes mye ressurser på dette uten at man nødvendigvis ser effekten av den innsatsen. Situasjonen nå er at det er fremdeles høyt på ungdomsskolen, mens man ser en trend til at det blir mindre på mellomtrinnet.

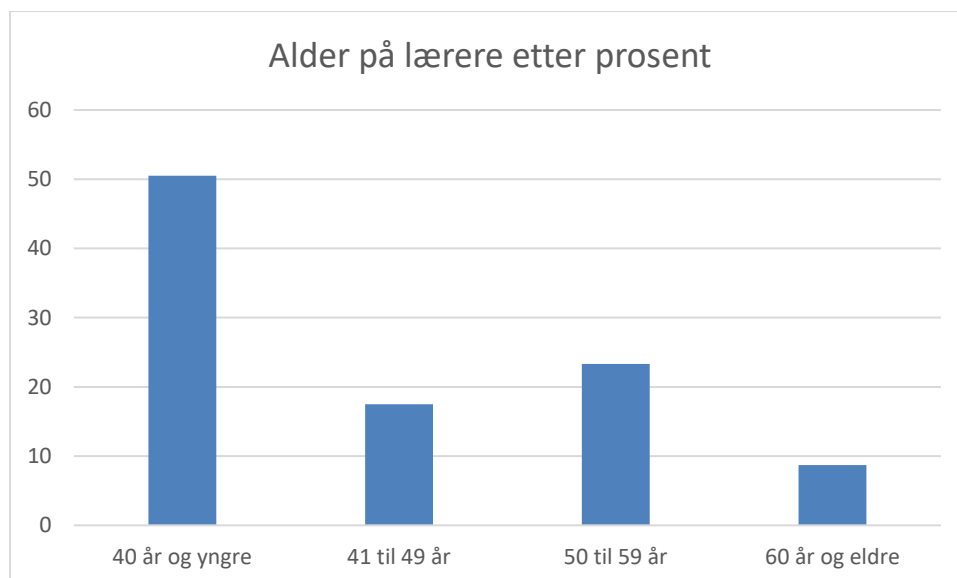
Når en høy andel av elevene får spesialundervisning, kan det være et tegn på at man av ulike årsaker sliter med å finne tilpasninger i den ordinære undervisningen.

Tabell 5.9

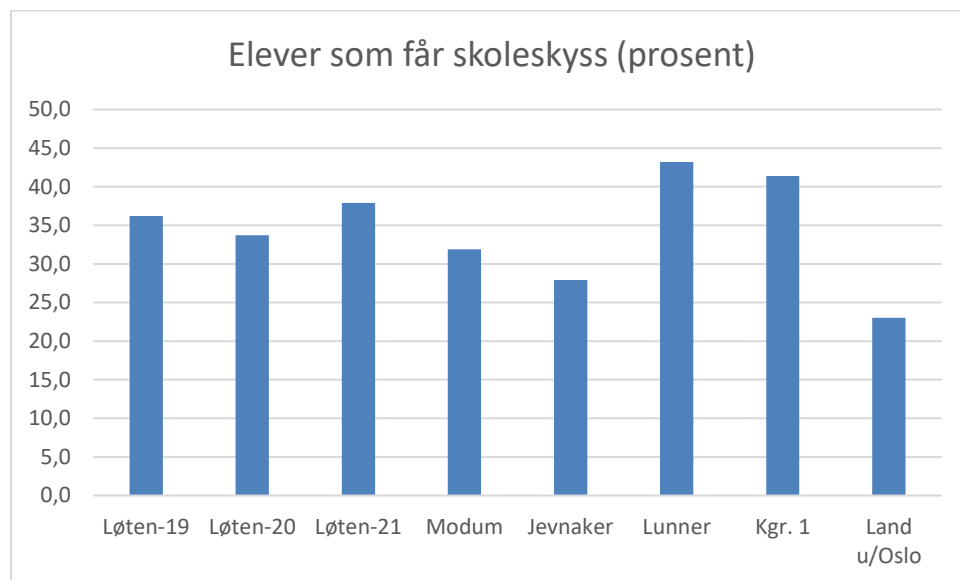
Løten hadde i 2021 92,4 lærerårsverk i grunnskolen. Forholdsvis mange lærere er under 40 år, rundt 9 prosent av lærerne er over 60 år. Det vil si at det vil bli en del utskifting av lærere de nærmeste årene. Lærere som går ut er allmennlærere, de som kommer inn er fra den nye utdanningen, det vil si at de har færre fag de har kompetanse til å undervise i. Det betyr i praksis at det kan bli vanskeligere å skaffe full jobb til disse på små skoler.

Tabell 5.10

Det er ganske mange elever i Løten som får skoleskyss, på tross av at skolene i høy grad er desentralisert.

Tabell 5.11

5.2 Økonomisk bærekraft og handlingsrom i Løten kommune

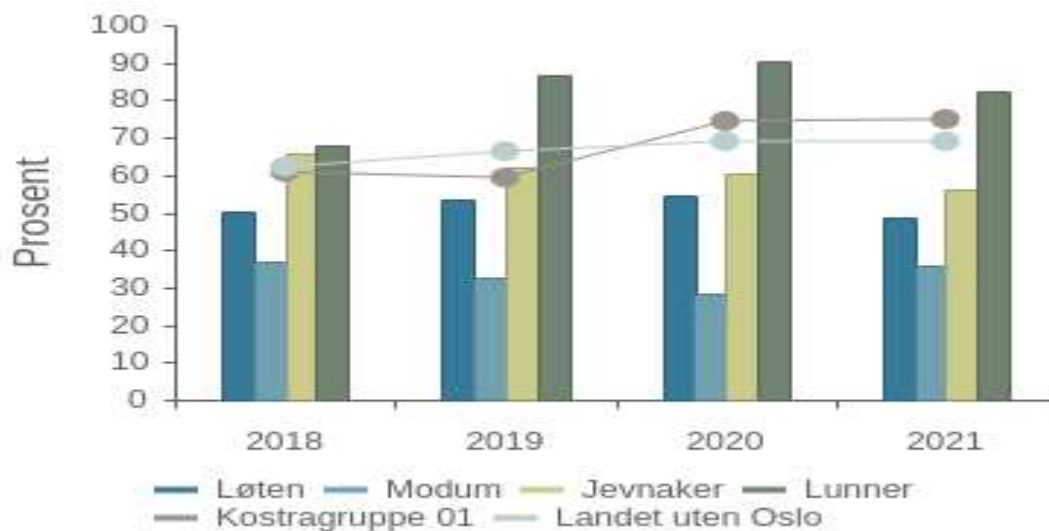
Kommunens økonomiske bærekraft og det økonomiske handlingsrommet vurderes for å tydeliggjøre handlingsrommet kommunen har til å gjøre nye investeringer og /eller eventuelt behov for å redusere utgiftsnivået i driften av tjenestene.

Løten kommune er plassert i KOSTRA-gruppe 1 av SSB. Dette er kommuner med mellom 2000 til 9999 innbyggere med lave bundne kostander og lave korrigerte inntekter. Det vil si at man har i utgangspunktet en kostnadseffektiv kommune med korte avstander og at den skal være forholdsvis billig å drive. I tillegg har kommunene få ekstra inntekter gjennom havbruksfond, energiinntekter eller høy skatteinngang.

Som nevnt mange ganger i rapporten har kommunen et stort vedlikeholdsetterslep på formålsbyggene. Dette henger sammen med at det har vært investert lite de siste årene, en nøktern pengebruk har vært gjennomgangstonen, og man har vært forsiktig med å ta opp nye lån. Tabellen nedenfor viser at Løten har en lav gjeldsgrad, og at det ligger et handlingsrom her, i hvert fall når man sammenligner seg med andre kommuner.

Tabell 5.12

Renteeksponert gjeld, Andel av brutto driftsinntekter (prosent)

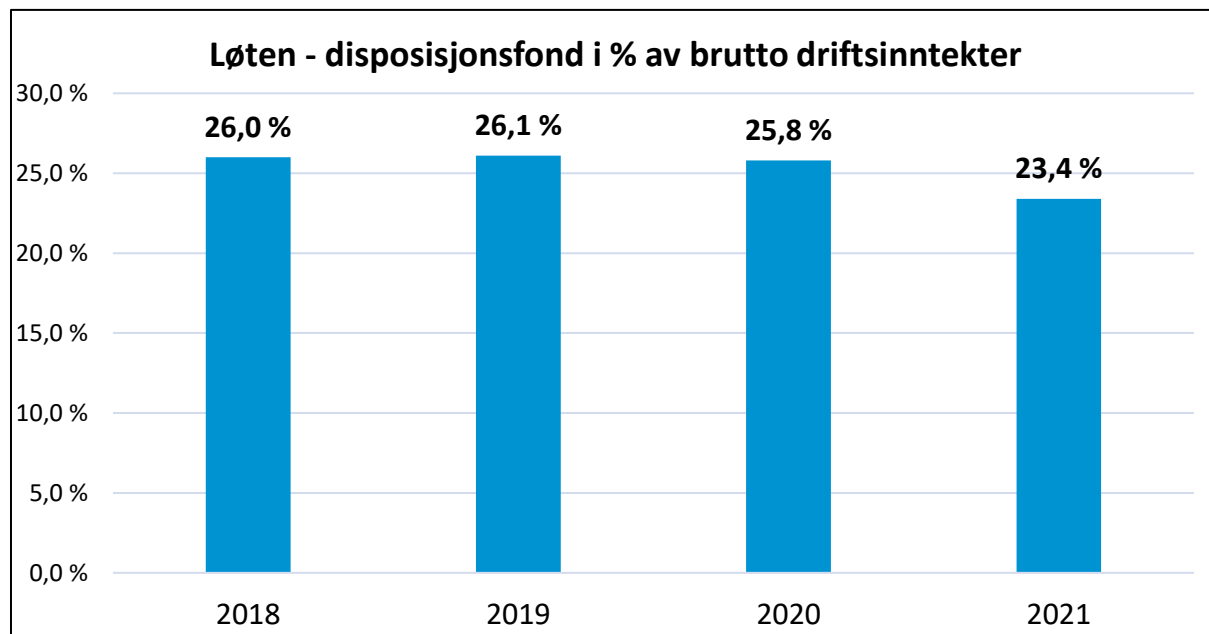

I rene tall ser dette slik ut:

	2018	2019	2020	2021
Løten	50,5 %	53,3 %	54,3 %	48,9 %
Modum	37,1 %	32,7 %	28,2 %	35,7 %
Jevnaker	66,0 %	62,2 %	60,3 %	56,2 %
Lunner	68,0 %	86,8 %	90,6 %	82,5 %
KOSTRAGruppe 01	60,8 %	59,3 %	74,4 %	74,9 %
Landet uten Oslo	62,2 %	66,3 %	69,0 %	69,0 %

Løten kommune har også et ganske solid disposisjonsfond, selv om det er spist litt av det de siste årene. På landsbasis ligger disposisjonsfondet i snitt på 12 % av brutto driftsinntekter.

Tabell 5.13

KSKs vurdering er at Løten kommune har en økonomisk bærekraft til å foreta investeringer. Dette må selvfølgelig sees i sammenhengen med totalsituasjonen og behovet i alle sektorer. Men i motsetning til mange andre kommuner ser det ut til at man vil beholde elevtallet selv om det er en økning i den eldre befolkningen. Det betyr at inntektsnivået vil være stabilt eller svakt stigende.

Investeringer må også settes i et bilde av den totale utgiftssituasjonen, om man vil spare andre utgifter, er det stordriftsfordeler, muligheter for sambruk av arealer, gode låne- og tilskuddsordninger når det gjelder miljømessige løsninger, framtidig sparte utgifter i forhold til energi, renhold og vedlikehold osv.

5.3 Økonomiske drivere i grunnskolen

I inntektssystemet, rammeoverføringene fra staten, beregnes Løten til å være en kommune som er under middels dyr å drive. Dette kommer av reiseavstander, bosettingsmønster og den generelle befolkningssammensetningen. I rapporten fra 2021 ble dette behørig utredet, og vist til at Løten får tilført 95 % av landsgjennomsnittet til å drifte grunnskolen.

Utgiftsdrivere i grunnskoletjenesten i Løten kommune

Under vurderes de viktigste utgiftsdriverne i grunnskolen. De fleste av disse kan kommunen til en viss grad kan påvirke gjennom strategisk planlegging og beslutninger; skolestørrelse, gruppestørrelse, spesialundervisning og skolelokaler. I tillegg vil lærerlønninger har betydning, men dette er i liten grad påvirkbart i kommunen. Det er ofte en sterk sammenheng mellom noen av disse driverne. Særlig ansees skolestruktur som viktig fordi det blant annet påvirker gruppestørrelser.

Skolestørrelse

Skolestørrelsen blir ofte ansett som den viktigste utgiftsdriveren i grunnskolen. Skoler med få elever gir vanligvis høye utgifter per elev og skoler med mange elever gir lavere kostnader per elev. Dette har blant annet sammenheng med at skolestørrelse påvirker gruppestørrelse og derfor lærertetthet, i tillegg til andre administrative kostnader og kostnader til lokaler fordi det er vanskeligere å utnytte både administrative ressurser og lokalene like effektivt ved mange små enheter enn ved få og store.

Utgifter til ledelse blir vanligvis prosentvis større jo mindre skolen er. Hovedgrunnen til dette er at det er mange oppgaver og oppdrag som alle skoler må gjøre uavhengig av skolens størrelse. Det fører gjerne til mye parallellarbeid mellom skolene, men det er likevel vanskelig å effektivisere det. Dette ble grundig beskrevet i rapporten av 2021. Som det ble bevist til intervjuene så er situasjonen blitt bedre for lederne etter at det ble opprettet stillinger som assisterende rektor i 30 %, men dette vil selvfølgelig øke den totale ressursbruken på ledelse.

Gruppestørrelse

Gruppestørrelse 2 viser antall elever pr. lærer i ordinær undervisning. Tallene fra Løten (Tabell 2.1 og tabell 5.5) viser at det i snitt er høyere lærertetthet enn i sammenlignbare kommuner. Grunnen til dette er en kombinasjon av lærernormen og skolestørrelsen. I Løten er det som i andre kommuner, høyere gruppestørrelse på store skoler enn på små skoler

Antall grupper som må opprettes er den største kostnadsdriveren i skolen. En gruppe koster det samme, uavhengig av antall elever. I snitt viser beregninger at å opprette en gruppe i barneskolen koster rundt 1,1 mill, mens en gruppe i ungdomsskolen koster 1,4 mill. Da er alle utgifter tatt med, lærerlønn, ledelse, sosiale utgifter, osv.

Teoretisk modell for gruppestørrelse

For å illustrere hvordan lærernormen virker, har vi laget en modell som viser en teoretisk oversikt over hvordan den slår ut. Denne oversikten brukes i de ulike alternativene som blir utredet, dvs. at når vi skisserer konsekvenser så tar vi utgangspunkt i gjennomsnittstall. Det vil være variasjoner fra år til år, men dette legges ikke inn i beregningene da dette skal være en framtidig løsning som viser konsekvensen av de strukturelle grepene.

Skole	Antall elever	Gjennomsnitt pr. trinn	Antall grupper	
			Småskole	mellomtrinn
Jønsrud	86	12	4	3
Lund	93	13	4	3
Østvang	283	40	11	6
Ådalsbruk	109	16	5	3

Spesialundervisning

Spesialundervisning er kostnadsdrivende fordi det krever mye lærerressurser. Det er stor ulikhet mellom norske kommuner i både volum av spesialundervisning og omfang av spesialundervisning som gis til enkeltelever.

Tabell 5.9 viser andel av elevene i Løten kommune som får spesialundervisning. 10,5 % av elevene får spesialundervisning, det er et forholdsvis høyt tall. Hver elev får i snitt 136 timer pr. år, noe som er på linje med KOSTRAgruppen og resten av landet. Totalt går 25 % av lærertimene til spesialundervisning, noe som er en økning på 5 % siden 2020.

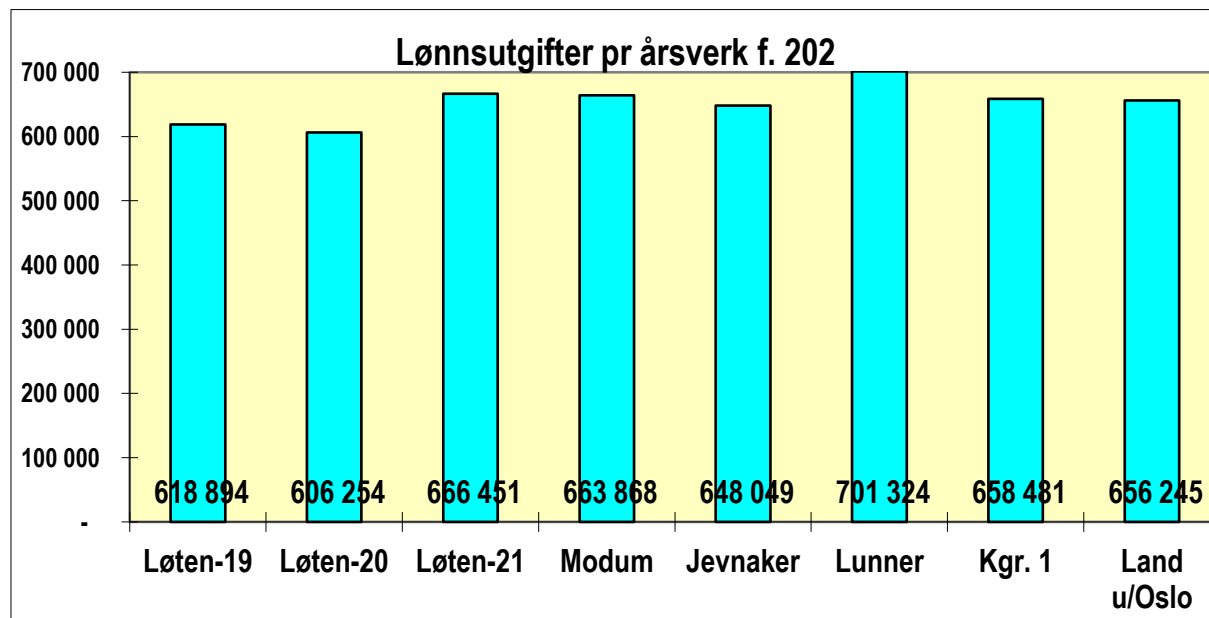
Lønnsnivå

Lønnsnivået er også en utgiftsdriver i grunnskolen. I en kommunene som har mange lærere med høyt utdanningsnivå og lang ansiennitet kan dette være en forklaringsfaktor. Kommunen har imidlertid lite handlingsrom til å påvirke lønnsnivået til lærere, særlig på kort sikt.

Figur 5.14 under viser lønnsutgifter i grunnskolen. Figuren viser at Løten kommunes lønnsutgifter per årsverk ligger omtrent på nivå med Landet uten Oslo og kommunegruppen. Lønnsnivået har

økt betraktelig siden forrige rapport, det kan skyldes at en del assistenttimer er byttet med lærertimer.

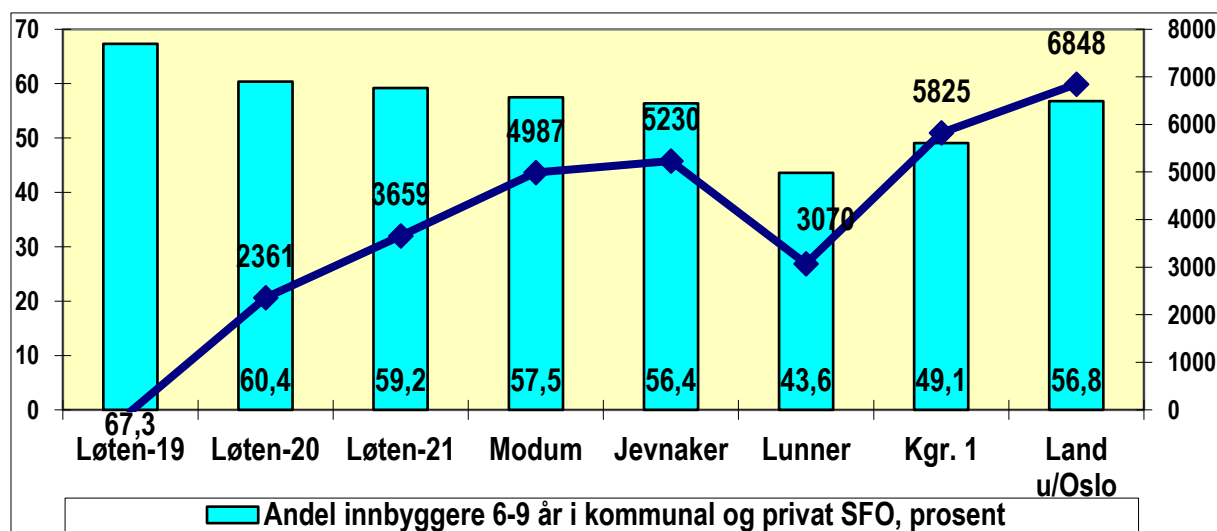
Tabell 5.14

Skolefritidsordningen

I SFO er dekningsgraden og egenbetalingen utgiftsdrivere. Figur 5.15 viser at Løten kommune i 2021 hadde en dekningsgrad på vel 59 prosent, som er høyere enn alle andre kommuner det sammenlignes med. Fra å være en ordning som gikk på selvkost, er det nå en betydelig kommunal støtte. Det har ikke ført til at flere bruker ordningen.

Tabell 5.15

Drift av skolebyggene

I dag koster drift og forvaltning av skolebyggene rundt **6 mill pr. år**. Dette inkluderer vaktmestertjeneste, energiutgifter, vedlikehold, forsikring og diverse avgifter. Som tidligere vist, så ligger vedlikeholdsutgiftene på et minimum. Tabellen nedenfor beskriver utgiftene på den enkelte barneskole i 2021

Skole	Vedlikehold	Servic og rep	Materialer	Energi	Eiendom	Forsikring	Avg/geb	SUM
Jønsrud	233700	261000	211000	385000	1090700	107000	167000	274000
Østvang	63000	95000	20000	728000	906000	73000	406000	479000
Lund	55000	53000	41000	367000	516000	30000	114000	144000
Ådalsbruk	33000	76000	27000	530000	666000	16000	74000	90000
SUM					3178700			987000

I tillegg kommer lønnskostnader til vaktmester, pr. nå 2 stillinger. Årskostnad kr. 1.140.000.

Dette til sammen utgjør en årlig pris pr. kvadratmeter på kr. 500.-

6. En framtidrettet skolestruktur

6.1 Den overordna situasjonen

Ut ifra det som er beskrevet i denne rapporten er det etter KSK sin vurdering helt nødvendig å gjøre grep for å komme ut av den situasjonen kommunen er i når det gjelder grunnskolen. Det er skolebygninger som ikke er i tråd med dagens forventninger både når det gjelder funksjonalitet og kvalitet, og det er helt på grenseland i forhold til lovverket når det gjelder universell utforming og krav til HMS. Uansett hva som bestemmes, må kommunen gjøre store investeringer på skolebygningene, godt over 100 mill bare for å være på en akseptabel standard.

Den pedagogiske og sosiale situasjonen er også under press på flere områder. Tre av barneskolene er så små at de vil være vanskelige å drifte i et framtidig perspektiv når det gjelder kompetansekrav til lærerne. I tillegg vil de være i minste laget for det sosiale og faglige miljøet både blant lærere og elever. Selv om det går greit nok i dag, er det de tre minste skolene som sannsynligvis vil få nedgang i elevtallet. Det som er planlagt av utbygging i deres inntaksområder vil ikke monne spesielt på elevtallet.

Driftsbudsjettet for den enkelte skole har ikke økt, rammene for å drive etter Fagfornyelsen er trange, og det går ut over den pedagogiske kvaliteten. Inventar og utstyr på de enkelte skolene er langt unna det man skal forente.

Svømmeundervisningen og rammen for å oppfylle lovkravene er dårlige. Dykking og mengdetrening er vanskelig, og samtidig har bassenget et behov for vedlikehold/rehabilitering.

Kvaliteten som er på skolebygg og utstyr i dag er lite motiverende og det er samtidig også et dårlig trekkplaster for både rekruttering av nye lærere og for tilflytting til kommunen.

Kommunen står derfor overfor en del tiltak som må tas, men man har valgmuligheter på hvilken vei man vil gå.

Det blir i den sammenhengen viktig å se ting i et lengre perspektiv, se på investeringer i et 40 års løp, lage totalregnskap på lån, inntekter og utgifter. Hva kan man spare på å bygge pluss-hus som leverer energi i stedet for å forbruke, hvordan kan man lage flerbrukshus slik at man kan redusere antall kvadratmeter formålsbygg osv. Hva finnes av støtteordninger og rimelig lån fra blant annet Kommunalbanken når man lager klimavennlige hus.

I det framtidige perspektivet ligger også hvordan kommunen tenker på de store utgiftene som ligger i utenforskap og den kommende eldreomsorgen. Om man skal framskrive dagens situasjon og beregne aktivitetsnivået ut ifra det, eller om man kan ta grep som fører til reduserte utgifter og større handlingsrom på andre sider. Dersom man greier å få flere unge i arbeid og utdanning og flere eldre til å greie seg uten sykehjemsplass, vil det bidra sterkt til å gi handlingsrom for økte investeringer og bedre driftsbudsjetter. I det perspektivet bør man også tenke på hva som er attraktivt om 10 år, på framtidens generasjoner og hvordan de tenker skole og oppvekst.

6.2 Ulike alternativer

Alternativ 0:

Samme struktur som i dag, skolene rehabiliteres etter tur. Man finner løsning for nytt svømmebasseng.

Konsekvenser:

Positive	Negative	Eventuelle kostnader/besparelser
Grendeskolen består, kort reisevei for de fleste. Nærhet for de minste barna. Lokalene kan fortsatt brukes til lokale aktiviteter	Skolene må rehabiliteres, dette vil ta lang tid da man sannsynligvis må ta en skole om gangen.	Svært vanskelig å anslå, men et sted mellom 100 og 200 mill.

	Det kan etter hvert bli små miljø, både for elever og lærere. Vanskelig å få kompetansekabalen til å gå opp, lærere må eventuelt undervise på flere skoler. Problemer med rekruttering. Man må finne en bedre løsning for svømmeopplæringen. Enten bygge nytt basseng eller rehabiliter/bygge på det eksisterende.	Estimat – 50 mill Noen besparelser på sikt når det gjelder drift av bygg. Ingen på ledelse og antall ansatte.

Alternativ 1:

Slå sammen 2 og to barneskoler. F.eks. Lund og Jønsrud, Ådalsbruk og Østvang. Gjenværende bygninger brukes til barnehage og grendehus

Positive	Negative	Eventuelle kostnader og besparelser
Større fagmiljø, større sosialt miljø for lærere og elever.	To grender mister nærskolen.	Økte kostnader på skyss: 120 flere elever x kr.1500=

Stordriftsfordeler, noe færre grupper, noe innsparing på ledelse. Drift av to skoler i stedet for fire gir innsparing på drift.	Lengre reisevei for en del av elevene. Lund og Jønsrud er i teorien begge store nok for å ta imot alle elevene fra den andre skolen. Men Østvang må bygges ut for å ta imot elevene fra Ådalsbruk.	Kr. 180.000.- Årlig innsparing: En leder mindre: Kr. 1.000.000.- Antall grupper kan reduseres fra 39 til 36: Kr. 3.000.000.- To skoler færre å drifte: Kr. 3.000.000.- SUM årlig innsparing: Ca. kr. 7.000.000.- Dersom man slår sammen bare Jønsrud og Lund, vil innsparingen halveres. To skoler må likevel pusses opp/rehabiliteres. Utfordringen med svømmebasseng er heller ikke løst.

Alternativ 2:

Bygge en ny felles barneskole for hele kommunen, i sentrum og i tilknytning til eksisterende idrettsanlegg.

Jønsrud, Lund, Ådalsbruk drives som barnehage/grendehus. Østvang rives/selges.

Positive	Negative	Økonomiske konsekvenser
Alle elevene i barneskolen får ny skole. Positivt for omdømme, positivt for rekruttering. Større faglig og sosialt miljø for lærere og elever. En rettferdig ordning, alle mister skolen sin, men får en ny i stedet. Lettere å drive god samhandling med støttetjenestene, alle kan samles ett sted. Dersom skolen bygges med nytt svømmebasseng, kan alle elevene i Løten få et forsvarlig svømmetilbud. Kan også brukes som offentlig bad. Universell utforming og dermed lik tilgjengelighet for alle elever.	Tre grender mister nærskolen. Flere elever må få skoleskys. Elever som trives med et lite miljø må inn i et større. Et stort økonomisk løft for kommunen	180 flere elever trenger skoleskys: Kr. 270.000.- To færre ledere: Kr. 2.000.000.- Færre grupper fra 39 til 34: Kr. 5.500.000.- Drift av 3 færre skoler: Kr. 4.500.000.- SUM årlig innsparing: Kr. 11.730.000.- Ved å investere i en skole som drives miljøvennlig, kan innsparingen bli enda større. Et eventuelt salg av Østvang skole må også tas med i regnestykket. Spesielt tomten kan være av verdi.

Alle elevene får tilgang til kommunens fellesanlegg		

Alternativ 3:

Oppvekstsenter, slå sammen barnehage og småskole. Samle mellomtrinnet på en eller to skoler.

Positive	Negative	Økonomiske konsekvenser
Grendeskolen opprettholdes. De minste får kortere reisevei, og får gå de første skoleårene i nærmiljøet og i kjent skolemiljø God overgang fra barnehage til skole. Elevene på mellomtrinnet får et større og mindre sårbart elevmiljø. Større profesjonsfaglig miljø for lærere på mellomtrinnet. Et faglig fellesskap mellom barnehage og småskole.	Små økonomiske fordeler på drift og skolebygningene må likevel gjennom en omfattende rehabilitering. Det kan være vanskelig å rekruttere lærere til å bare arbeide i småskolen, og det profesjonsfaglige miljøet for lærerne blir svært lite. Det må bygges ut noe på en av skolene for å få plass til alle mellomtrinns elevene.	De økonomiske innsparingene ved en slik struktur vil være at man kan spare en lederstilling dersom man har felles leder på et oppvekstsenter. Man vil også kunne spare ved at man trenger å opprette en gruppe mindre. Til sammen en innsparing på rundt 2 mill. Ellers kan det være en dyrere ordning dersom man må bygge på en skole for å få plass til alle elevene på mellomtrinnet.

Fint for lærere som ønsker å jobbe i et lite miljø		Det vil også bli noe mer kostnader på skyss. Øvrige investeringer vil være som i 0-alternativet.

Alternativ 4

Bygge en ny felles 1 – 10 skole for hele kommunen, i sentrum og i tilknytning til eksisterende idrettsanlegg.

Jønsrud, Lund, Ådalsbruk drives som barnehage/grendehus. Østvang rives/selges.

Positive	Negative	Økonomiske konsekvenser
Alle elevene i Løten får ny skole. Positivt for omdømme, positivt for rekruttering. Større faglig og sosialt miljø for lærere og elever. God overgang mellom barne- og ungdomsskole. Muligheter for å bruke lærere og kompetanse på tvers av årstrinn. Sikrer felles praksis og like muligheter for alle.	Tre grender mister nærskolen. Flere elever må få skoleskyss. Elever som trives med et lite miljø må inn i et større. En stor skole på over 800 elever. Et stort økonomisk løft for kommunen	180 flere elever trenger skoleskyss: Kr. 270.000.- Tre færre ledere: Kr. 3.000.000.- Færre grupper fra 39 til 34: Kr. 5.500.000.- Drift av 4 færre skoler: Kr. 6.500.000.- SUM årlig innsparing: Kr. 14.730.000.-

En rettferdig ordning, alle mister skolen sin, men får en ny i stedet. Lettere å drive god samhandling med støttetjenestene, alle kan samles ett sted. Dersom skolen bygges med nytt svømmebasseng, kan alle elevene i Løten få et forsvarlig svømmetilbud. Kan også brukes som offentlig bad. Universell utforming og dermed lik tilgjengelighet for alle elever. Kan bygge opp et felles kompetansemiljø for barn med store spesielle behov. Alle elevene får tilgang til kommunens fellesanlegg		Ved å investere i en skole som drives miljøvennlig, kan innsparingen bli enda større. Et eventuelt salg av Østvang skole må også tas med i regnestykket. Spesielt tomten kan være av verdi.

Hva koster det å bygge en ny skole?

KSK vil være forsiktige med å komme med nøyaktige estimater for et nytt skolebygg, til det er dagens marked og kostnader for usikre. Det gjelder både materialpriser, energikostnader og rentesituasjonen. Men vi anbefaler å se nye formålsbygg i et langt perspektiv, både når det gjelder sparte kostnader og framtidige driftsutgifter. Kommunalbanken og Enova gir billigere lån og støtte til hus med lavt energiforbruk, f.eks. Pluss-hus som går på overskudd med strøm gir et annet totalregnskap når man ser på hele livsløpet for bygningen. Det anbefales å se til Asker kommune som har satt opp en del formålsbygg med dette regnskapet. For eksempel Kistefossdamen barnehage, Holmen svømmehall og Nesøya skole.

Løten kommune har en forholdsvis lav gjeldsgrad, og dersom man i tillegg ser på innsparinger i en strukturendring, vil investeringen være overkommelig. Med et bygg som koster 400 mill, vil en årlig innsparing på 11 mill i struktur + lavere faste utgifter til drift og energi i 40 år bære en stor del av investeringen.

Ifølge Kommunalbanken vil et lån på 400 mill med 2 % rente koste rundt 16 mill pr. år i rente og avdrag. Dersom renten øker til 4 % vil det samme lånet koste rundt 20 mill pr. år i rente og avdrag.

7. Oppsummering og anbefalinger

Denne utredningen, i likhet med forrige rapport, viser at Løten kommune har et nødvendig behov for å oppgradere skolebygningene og for å øke det økonomiske handlingsrommet slik at skolene kan få forsvarlige driftsbudsjett. I dag er dette helt i grenseland både når det gjelder innkjøp av læremidler og til å foreta nødvendig oppgradering av inventar.

Dagens skolestruktur er dyr i drift, spesielt med tanke på at noen av skolene er små og kommunen ikke har maktet å drive nødvendig vedlikehold på alle byggene. Man står overfor store investeringer, mye i form av rehabilitering, samtidig som den universelle utformingen ikke er tilfredsstillende. Svømmebassenget og svømmeundervisning er også et område det bør gjøres noe med.

I dette bildet har man flere valg. Men som vist i denne utredningen er det mange forhold som må tas i betraktning. Det første er å ta et prinsipielt valg om man vil opprettholde grendeskolene. Dersom man tar det valget, vil man opprettholde de kvalitetene en nærscole gir, oversiktlige og trygge oppvekstmiljø og korte reiseveier. Men det får også en del andre konsekvenser som at mange synes miljøet blir for lite og sårbart, mulige utfordringer på rekruttering og vanskeligere å nå kompetansekravene som settes for lærere.

Skolestrukturen i Løten er likevel viktigst i forhold til det økonomiske perspektivet. Der dyrt å drifte fire barneskoler, og det økonomiske handlingsrommet blir stadig mindre. Spesielt med tanke på de investeringene man står overfor, noe som må gjøres uavhengig av hvilken struktur man velger. Jo færre skoler man har, jo flere ressurser får man frigjort til å gjøre investeringer. Løten har også en ungdomsskole som i høy grad trenger oppussing.

I dag oppleves det økonomiske handlingsrommet som svært trangt, selv om kommunen bruker mer penger på skole enn det objektivt skal være behov for, og mer enn det man ser i sammenlignbare kommuner. I rammetilskuddet fra staten beregnes det at skolene i Løten skal være billige og effektive å drifte, spesielt p.g.a. de korte avstandene. Dersom man velger å opprettholde dagens struktur, bør det også prioriteres i budsjettene slik at man får bedre rammer for å drive godt pedagogisk arbeid og samtidig ha en kvalitet i på bygg, inventar og læremidler som tilfredsstiller framtidens forventninger. De er vanskelig å finne innsparingsmuligheter innenfor dagens struktur.

Dersom man velger å satse på en felles barneskole for hele kommunen, eller en 1-10 skole, mener KSK det er økonomisk mulig å gjøre det, men da må man samtidig bake inn i budsjettet de stordriftsfordelene en felles skole gir. Gjeldsgraden er forholdsvis lav og ved å satse på et framtidsbygg med 40 års nedbetalingstid vil det oppleves at man får mer igjen for ressursene som brukes på skole.

De som bygger nye skoler ser at det gir mange synergieffekter, det er lettere å rekruttere nye lærere, og det er tiltrekkende for folk som vil etablere seg i kommunen. Man får bygninger som fungerer bedre i det pedagogiske arbeidet og det gir muligheter for å tilrettelegge for god

samhandling mellom ulike instanser. Det gir også mulighet for flerbruk med kulturlivet, frivilligheten og andre aktiviteter slik at bygget får flere funksjoner og kan brukes i større deler av døgnet.

Etter KSK sin vurdering kan det bli dyrt å fortsette slik man gjør i dag, man utsetter investeringer som bare vil bli større, og man vil bruke mer og mer til drift og det blir mindre og mindre igjen til det pedagogiske arbeidet og til elevene. Vi har stor forståelse for de som ønsker å opprettholde grendeskolene og de verdiene som ligger der, men dette vil etter hvert bli så dyrt at det vil gå ut over kvaliteten i det pedagogiske tilbudet. Det mest bærekraftige på sikt er å få mest mulig ut av de ressursene man har, og det er viktig at alle elevene i kommunen får et likeverdig tilbud.

I en prosess om skolestruktur vil det alltid mobiliseres både følelser og engasjement. Men ut ifra innsikten fra intervjuene som er gjort, så påpeker de fleste at forholdene slik de er i dag ikke er holdbare og dermed er også viljen til å ta større grep til stede.

KS KONSULENT

Postboks 1378 Vika, 0114 OSLO • www.kskonsulent.no